

Міністерство освіти і науки України

Національний університет  
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Філологічний факультет

Кафедра іноземної філології та освітніх технологій

**ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ  
ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ  
АВТЕНТИЧНИХ ПІСЕНЬ**

Робота на здобуття

освітнього ступеня «магістр»

спеціальності 014 Середня освіта

(Англійська мова та зарубіжна література)

магістрантки II курсу, групи МА 29

**Ханецької Ніни Олександрівни**

Науковий керівник:

кандидат педагогічних наук, доцент

**Андронік Наталія Павлівна**

Чернігів 2025

Роботу подано до розгляду «\_\_» \_\_\_\_\_ 2025 року

Магістрантка \_\_\_\_\_ Ніна ХАНЕЦЬКА

Науковий керівник \_\_\_\_\_ Наталія АНДРОНІК

Рецензент \_\_\_\_\_ Світлана ЛИТВИН

Кваліфікаційна робота розглянута на розширеному засіданні кафедри  
іноземної філології та освітніх технологій

протокол № 5 від «25» листопада 2025 року

Магістрант допускається до захисту роботи в екзаменаційній комісії.

В.о. завідувача кафедри іноземної філології

та освітніх технологій \_\_\_\_\_ Світлана ГЕРГУЛЬ

## ЗМІСТ

|                                                                                                                                                                                                 |           |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ .....</b>                                                                                                                                                          | <b>5</b>  |
| <b>ВСТУП .....</b>                                                                                                                                                                              | <b>6</b>  |
| <b>РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ АВТЕНТИЧНИХ ПІСЕНЬ.....</b>                                           | <b>10</b> |
| 1.1. Мета та зміст формування в учнів старшої школи англійськомовної лексичної компетентності з використанням автентичних пісень .....                                                          | 10        |
| 1.2. Автентичні пісні як основа для формування в учнів старшої школи англійськомовної лексичної компетентності.....                                                                             | 17        |
| 1.3. Урахування вікових та індивідуально-психологічних особливостей учнів старших класів в процесі формування англійськомовної лексичної компетентності з використанням автентичних пісень..... | 20        |
| Висновки до розділу 1.....                                                                                                                                                                      | 25        |
| <b>РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ АВТЕНТИЧНИХ ПІСЕНЬ.....</b>                                         | <b>27</b> |
| 2.1. Критерії відбору автентичних пісень для формування англійськомовної лексичної компетентності в учнів старших класів .....                                                                  | 27        |
| 2.2. Організація процесу формування англійськомовної лексичної компетентності з використанням автентичних пісень.....                                                                           | 31        |
| 2.3. Комплекс вправ для формування англійськомовної лексичної компетентності з використанням автентичних пісень.....                                                                            | 40        |
| Висновки до розділу 2.....                                                                                                                                                                      | 51        |
| <b>РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ АВТЕНТИЧНИХ ПІСЕНЬ.....</b>                     | <b>52</b> |

|                                                                                                                                                                         |           |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 3.1. Організація експериментального навчання.....                                                                                                                       | 52        |
| 3.2. Хід та аналіз експериментального навчання.....                                                                                                                     | 56        |
| 3.3. Методичні рекомендації щодо організації процесу формування в учнів старшої школи англійськомовної лексичної компетентності з використанням автентичних пісень..... | 62        |
| Висновки до розділу 3.....                                                                                                                                              | 67        |
| <b>ВИСНОВКИ.....</b>                                                                                                                                                    | <b>69</b> |
| <b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....</b>                                                                                                                                  | <b>73</b> |
| <b>ДОДАТКИ.....</b>                                                                                                                                                     | <b>80</b> |

## **ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ**

**АМ** – АНГЛІЙСЬКА МОВА

**ІМ** – ІНОЗЕМНА МОВА

**ШІ** – ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ

**ШЛМ** – ШКІЛЬНИЙ ЛЕКСИЧНИЙ МІНІМУМ

**ЕН** – ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ НАВЧАННЯ

**ЕГ** – ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ГРУПА

## Вступ

У світі багатьма людьми пісні розуміються і сприймаються як джерело розваги і проведення часу. Але насправді вони є чимось більшим, тому що поезія пояснює словами те, про що інші види мистецтва не можуть говорити ясно. Можна відзначити такі позитивні впливи пісенного мистецтва на людину як катарсис, емоційну розрядку, регулювання емоційного стану, полегшення усвідомлення власних переживань, підвищення соціальної активності, формування добрих відносин і позитивних установок.

Пісенна культура кожної країни є одною з найбільш привабливих речей. Поетичний текст – це вираження концентрованої думки, влучність фраз, символізм, емоції, які стали словами. Коли художнє слово поєднується з музикою, текст набуває ще більшого значення, він стає живим, апелює до свідомості і підсвідомості, може справляти глибоке емоційне враження. Тобто, якщо пісня справляє на нас емоційне враження, її окремі слова або фрази можуть закарбовуватись в пам'яті і зберігати довготривалі зв'язки з емоціями, що стоять за цими фразами. Тобто, ми бачимо, що автентичні пісні є прекрасним матеріалом для вивчення іноземної мови, зокрема розширення лексичного запасу.

В свою чергу, лексика є ядром мови. Багатство словникового запасу – це показник рівня інтелекту людини. Саме тому так важливо поповнювати його всіма доступними способами, включаючи вивчення мови на прикладах пісень. Використання пісенного матеріалу у навчанні англійської мови допомагає не лише збагачувати словниковий запас, а й розвивати фонематичний слух, удосконалювати вимову, інтонацію, ритмічність мовлення. Автентичні пісні виступають джерелом сучасної лексики, ідіоматики, культурних реалій, що формує соціокультурну компетентність учнів та розширює їхнє уявлення про англomовний світ.

Крім того, автентичний музичний матеріал стимулює позитивну мотивацію до навчання, сприяє створенню емоційно комфортного середовища на уроці, що особливо важливо для старшокласників, схильних до зниження інтересу до

традиційних форм роботи. Це робить дослідження проблеми формування англомовної лексичної компетентності засобами автентичних пісень своєчасним, педагогічно значущим і практично орієнтованим.

Знання пісень також долучає молодь до компетентності в різних музичних стилях, таких як фольклор, класика, джаз, поп, рок, реп та ін. Через свої музичні вподобання молоді люди можуть обирати певний музичний стиль як частину свого образу, стилю життя, приналежність до спільноти, навіть розвитку власного бренду. Це насправді дуже важливі речі, бо соціалізація, а особливо бути прийнятим в своєму суспільстві, є однією з найважливіших речей для особистості в процесі становлення. Тобто, пісня через слово впливає на свідомість і підсвідомість, формує словниковий запас як рідної, так і іноземної мови.

Вплив автентичних пісень на формування англомовної лексичної компетентності досліджували такі українські науковці як Деркач Ю., Яблонська Р, Мартинова У. С., Болотнікова А.П., Охрей А.Г.; також зарубіжні науковці – Cheng Lijiao, Amin Amirdabbaghian, Ika Wahyuni Lestari, Nuri Hardiyanti, Muhammad Rafly, Ivan Achmad Nurcholis, Zarifa Sadiqzade, Ravnil Narayan та інші.

**Актуальність дослідження** зумовлена необхідністю пошуку нових ефективних шляхів підвищення мотивації учнів до вивчення англійської мови та вдосконалення лексичних навичок засобами, що відповідають інтересам сучасної молоді. Одним із таких засобів є автентичні англомовні пісні, які поєднують навчальний і виховний потенціал, сприяють емоційному залученню, створюють природне мовленнєве середовище та дають змогу засвоювати лексику в контексті живого мовлення.

**Об'єктом дослідження** виступає процес формування у учнів старшої школи англійськомовної лексичної компетентності з використанням автентичних пісень.

**Предмет дослідження** складає методика формування англійськомовної лексичної компетентності в учнів старшої школи з використанням автентичних пісень.

**Метою дослідження** є теоретично обґрунтувати основні положення формування англійськомовної лексичної компетентності в учнів старших класів з використанням автентичних пісень; практично розробити методику організації процесу формування англійськомовної лексичної компетентності в учнів старших класів з використанням автентичних пісень; провести експериментальне навчання.

### **Завдання дослідження**

- Визначити мету та зміст формування англійськомовної лексичної компетентності.
- Розглянути види англійськомовних пісень як основу для формування англійськомовної лексичної компетентності.
- Дослідити вікові та індивідуально-психологічні особливості учнів старших класів.
- Описати критерії відбору автентичних пісень для формування лексичної компетентності.
- Описати організацію процесу формування лексичної компетентності з використанням автентичних пісень.
- Розробити комплекс вправ для формування лексичної компетентності з використанням автентичних пісень.
- Провести експериментальну перевірку ефективності розробленої методики формування лексичної компетентності з використанням автентичних пісень.

Для вирішення поставлених завдань використано такі **методи дослідження**: вивчення вимог чинної програми до формування англійськомовної лексичної компетентності в учнів старших класів, аналіз науково-методичної літератури з проблем формування іншомовної лексичної компетентності, використання автентичних матеріалів і пісень у процесі

навчання англійської мови, систематизація й узагальнення теоретичних положень для розроблення власної методики навчання лексики, тестування для виявлення рівня сформованості лексичної компетентності, експериментальне навчання.

**Теоретичне значення роботи** полягає у подальшому розвитку методичної теорії навчання лексики англійської мови, уточненні змісту, структури та умов ефективного формування лексичної компетентності засобами автентичних пісень, а також у визначенні методичних принципів і підходів, які можуть бути використані в подальших наукових і практичних дослідженнях.

**Практична цінність роботи:** розроблено два комплекси вправ для формування англійськомовної лексичної компетентності в учнів старших класів з використанням автентичних пісень. Укладено добірку пісень по темах для 10 класів, які відповідають програмним вимогам навчання англійської мови в старших класах.

**Апробація результатів дослідження:** Всеукраїнська науково-практична конференція молодих науковців і студентів «Філософія, філологія, культура, освіта: слово молоді» 25 березня 2025 року. Тема доповіді «Критерії відбору автентичних пісень для формування англійськомовної лексичної компетентності в учнів старшої школи».

IX Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток сучасної науки: актуальні питання теорії та практики» 21 листопада 2025 року. Тема доповіді «Методичні рекомендації щодо організації процесу формування в учнів старшої школи англійськомовної лексичної компетентності з використанням автентичних пісень».

**Структура магістерської роботи:** робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків.

## **РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ АВТЕНТИЧНИХ ПІСЕНЬ**

### **1.1. Мета та зміст формування в учнів старшої школи англійськомовної лексичної компетентності з використанням автентичних пісень**

Англійська мова (АМ) на сьогодні є невід'ємною частиною нашого життя. Безліч корисної інформації та медіа в цілому подано АМ. Знання АМ є невід'ємним вмінням сучасної успішної людини. До того ж, вивчення ІМ розширює світогляд та особисті інтелектуальні кордони, впливає на спосіб мислення та погляд на цей світ, розвиває інтелект, дає знання про різні культури.

Як і будь-яка інша діяльність, вивчення АМ неможливе без чітко поставлених цілей. Здатність учнів спілкуватися АМ забезпечується у них формуванням іншомовної комунікативної компетентності, що є *практичною* метою вивчення ІМ. Відповідно до вимог програми, на кінець 10 класу учні мають володіти АМ на рівні B1 [15, с. 4]. Іншомовна комунікативна компетентність включає в себе мовну, мовленнєву, та соціокультурну компетентності.

Лексична компетентність є однією з мовних компетентностей (орфографічна, фонетична і граматична), вона нерозривно з ними пов'язана, тому що висловлення думки, усне та письмове, вимагає виживання лексики в правильних граматичних структурах, правильної вимови та написання, щоб уникнути спотворення змісту.

Мовленнєва компетентність складається зі слухання, говоріння, читання і письма. Процес формування лексичної компетентності з використанням автентичних пісень реалізується через формування мовленнєвої компетентності в першу чергу у слуханні та читанні, тобто під час слухання пісень та роботи з текстом (рецепція), а потім у говорінні і частково письмі (репродукція). Два

перші види мовленнєвої діяльності є умовою роботи і джерелом інформації, а через два другі відбувається практичне застосування лексики. Оволодіння лексичною компетентністю в контексті англomовних пісень означає сприйняття і розуміння тексту пісень на слух або через його прочитування і можливість використовувати набуті знання в усному та писемному мовленні.

Соціокультурна компетентність містить країнознавчу і лінгвокраїнознавчу компетентності. Перша обіймає знання про культуру, історію, географію, суспільство, традиції, побут, державний та економічний устрій англomовних країн. Друга більше стосується специфічних знань про мовленнєву поведінку носіїв англійської мови, розуміння де і коли можуть бути доречними певні фрази або висловлювання. Лінгвокраїнознавча компетентність є важливим фактором навчання, тому що відображає певні явища культури, виражені в назвах місцевостей, свят, прізвиських або шанобливих назвах історичних осіб, культурних і суспільних діячів, специфічних традиційних дій, ритуалів. Ці назви іноді зустрічаються в англomовних піснях і потребують пояснення, адже без цих знань розуміння змісту виходить неповним. Наприклад: *New York, New York* (F. Sinatra) – культурний символ США, місто можливостей; *Englishman in New York* (Sting) – контраст американської та британської культури; *London Bridge* (традиційна пісня-гра) – культурна відсилка до пам'ятки в Лондоні. Лексична компетентність, формування якої є метою нашого дослідження – це здатність людини до коректного оформлення своїх висловлювань і розуміння мовлення інших, що базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок, знань і лексичної усвідомленості [13, с.40-41]. Це означає, що учні зможуть використовувати лексику з пісень в розмовних ситуаціях, особливо в неформальному мовленні, будуть розуміти на слух засвоєні фрази, будуть здатні краще розуміти художні тексти завдяки засвоєнню засобів художнього мовлення і також зможуть зробити своє письмове мовлення більш багатим та виразним з художньо-емоційної точки зору. Реалізація практичної мети дозволить учням знати та розуміти в якому

саме контексті і в якій ситуації вживається певне слово або фраза, щоб повно та ефективно доносити свої думки.

*Виховна мета* передбачає розвиток культури почуттів та емоційного інтелекту, емпатії, що може впливати на культуру поведінки, спілкування і якість життя, виховання моральних принципів і ціннісних орієнтацій, що безумовно впливає на формування особистості. Виховна мета також передбачає створення уявлень про емоційний світ носіїв мови та більш глибоке проникнення в їх культуру сприяє виникненню мотивації і розуміння важливості оволодіння іноземною мовою з метою розширення свого кола спілкування і джерел сприйняття інформації.

Досягнення *освітньої мети* – це розширення знань учнів про інші країни, їх історію, культуру, суспільні явища, традиції, видатних особистостей та їхню діяльність [19]. Це дозволить дізнатися як люди в інших країнах висловлюють почуття, переживають різні ситуації і події, підходять до навчання і роботи, як святкують свята; порівняти це з подібними процесами та явищами в українській культурі та суспільстві. Залучення учнів до спілкування з їхніми однолітками з інших країн – це розширення можливостей вивчення іноземної мови і відкриття нових перспектив. Саме цей інтерес породжує мотивацію до навчання і спонукає розвивати уміння шукати і знаходити додаткову інформацію в книгах, інтернет джерелах, за допомогою ІІІ, уміння обробляти і осмислювати цю інформацію, робити з неї висновки, використовувати в своїх дослідженнях і творчості.

*Розвиваюча мета* реалізується через прищеплення учням розуміння, що в англійській мові думки висловлюються за допомогою мовних засобів, відмінних від рідної мови, потрібна дещо інша логіка побудови фраз та речень [23, с. 100-116]. Здійснюється розвиток сприйняття, уваги, її глибини та стійкості, розвиток різних видів пам'яті (слухової, зорової, оперативної, тривалої), уяви. Також учні мають розвинути уміння узагальнювати отриману інформацію, робити висновки; переносити набуті знання та навички в нові рівні

оволодіння іноземною мовою. Це відбувається через закладення системи в навчанні і оволодінні певними інструментами для здобуття знань.

В процесі роботи з англомовними піснями діють всі ці чотири цілі з різною інтенсивністю в залежності від конкретної пісні. Є приклади, багаті на ідіоми, синоніми, метафори та інші засоби художнього мовлення, або лексика, корисна для застосування в певних розмовних ситуаціях чи потрібна для написання певного тексту – так реалізується *практична мета*. Інші пісні мають яскраво виражений аспект моральних ділем, філософських роздумів, репрезентації почуттів, через що здійснюється *виховання*. Традиції святкування Різдва або інших свят, висвітлення певних соціальних явищ або історичних подій, зіставлення і порівняння їх з аналогічними процесами в рідному соціокультурному середовищі – це реалізація *освітньої мети*. *Розвиваюча мета* реалізується практично в усіх випадках, тому що будь-які пісенні матеріали потребують активного сприйняття, глибини та стійкості уваги, задіяння різних видів пам'яті, уяви, осмислення, узагальнення та інших когнітивних процесів з метою розуміння логіки іноземної мови.

**Зміст** навчання ІМ зазвичай розглядається з двох аспектів: предметного, або лінгвістичного, і процесуального, або психологічного.

Щодо *предметного аспекту* вивчення лексики, існує шкільний лексичний мінімум (ШЛМ). ШЛМ – той лексичний матеріал, який учні мають засвоїти в школі [7]. Він поділяється на реальний та потенційний словники. А реальний, у свою чергу, поділяється на активний та пасивний словники. Активний словниковий запас – це та лексика, яку людина постійно використовує в усному та писемному мовленні, тобто ті слова, які завжди, як кажуть англійці, «на кінчику язика». Якщо слово довго не вживається, воно переходить у пасивний словниковий запас, тобто може бути впізнаним при читанні та аудіюванні, але не використовується в мовленні. Також необхідно приділяти достатньо уваги формуванню в учнів потенційного словника. До нього відноситься невідома учням лексика, але яка може бути зрозуміла ними через контекст або все наявну систему знань.

Існує декілька джерел формування потенційного словникового запасу:

1. Опора на словотворчі елементи слів (суфікси, префікси).
2. Опора на інтернаціональну лексику або на подібні слова в рідній мові.
3. Здогадка про значення слова по контексту.
4. Співвідношення семантичних структур багатозначних слів іноземної і рідної мов і самостійне розуміння незасвоєних значень слів з опорою на засвоєні значення.

5. Опора на конверсію. Як відомо, конверсія є продуктивним способом словотвору в англійській і німецькій мовах. Одне й те ж саме слово може бути різними частинами мови без зміни його форми [38, с. 238-258].

У 10 класі триває етап систематичної й послідовної роботи з автентичними навчальними матеріалами, які забезпечують нормативне оволодіння спілкуванням. Розширюється обсяг тем, спілкування переходить з навчальних умов до більш реальних, використовуються різні форми навчальної діяльності [61, с. 1-2]. Використовуються такі ж сфери спілкування, як і в середній ланці, а саме публічна, особистісна і освітня:

- Особистісна (особистість, її риси характеру, зовнішність, різні особистісні стосунки, родина, стосунки з друзями, емоції, почуття).
- Публічна (краса природи, екологічні питання, соціальні та суспільні явища, моральні або неморальні вчинки).
- Освітня (пісні, які повідомляють про культуру, мистецтво, традиції англomовних країн).

У таблиці 1 подано мовний матеріал, який має бути засвоєний учнями 10 класу загальноосвітньої школи відповідно до програми.

*Таблиця 1.*

### Мовний інвентар – лексика

| Тема                                | Лексичний діапазон                                                                                                                         |
|-------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Я, моя родина, мої друзі            | особистість та її якості<br>види особистісних стосунків<br>стосунки з товаришами                                                           |
| Спорт і дозвілля                    | роль спорту в житті суспільства та особистості<br>спортивні події/змагання<br>обладнання для спорту/дозвілля<br>враження від матчу/змагань |
| Харчування                          | національна кухня України та країн виучуваної мови<br>смаки, уподобання                                                                    |
| Природа і погода                    | природні катаклізми, їх види та наслідки<br>вплив погоди на здоров'я та настрої                                                            |
| Живопис                             | жанри живопису<br>відомі художники та їхні твори<br>відвідування музею, виставки або галереї                                               |
| Наука і технічний прогрес           | комп'ютерне обладнання<br>сучасні засоби комунікації та інформації<br>комп'ютерні технології                                               |
| Україна                             | адміністративний та політичний устрій<br>природні ресурси<br>державні свята                                                                |
| Країни виучуваної мови (за вибором) | адміністративний та політичний устрій<br>природні ресурси<br>державні свята                                                                |
| Шкільне життя                       | освіта в Україні та за кордоном<br>заклади освіти                                                                                          |
| Робота і професії                   | сучасні професії<br>професійні якості та уміння                                                                                            |

Щодо *процесуального аспекту*, головними складовими формування ЛК є лексичні знання, лексичні навички та лексична усвідомленість.

Лексичні знання – це результат вивчення та осмислення лексики учнями, а саме, знання про:

- лексичну сторону мовлення;
- усну і письмову форми слова;
- їх семантику (денотативне і конотативне значення);
- відносну цінність слова або його здатність мати антоніми, синоніми, омоніми, пароніми, стилістичну і соціокультурну забарвленість;
- синтаксичну і лексичну цінності слова;
- правила словотвору (складання слів, конверсії тощо);
- типи словників;
- основні поняття, пов'язані зі структурою слова: (корінь, префікс, суфікс);

- схожість та/або розбіжність у лексичних системах рідної та іноземної мов [44, с. 205-213].

Наступний, не менш важливий компонент змісту навчання лексики – лексичні навички. Вивчення лексики грає визначну роль в усіх видах МД (аудіювання, говоріння, читання та письмо). Через це лексичні навички поділяють на рецептивні, що використовуються під час аудіювання та читання, і репродуктивні, які використовуються для говоріння і письма. Тож можна сказати, що вивчення лексики необхідне як для сприймання інформації, так і для її відтворення.

Продуктивні лексичні навички – це навички правильного слововживання і словотворення в усному і писемному мовленні у відповідності до ситуацій спілкування і мети комунікації. Рецептивні лексичні навички – навички упізнавання і розуміння лексичних одиниць у рецептивних видах мовленнєвої діяльності (аудіювання і читання) [14, с. 216].

Репродуктивні лексичні навички забезпечують правильне використання ЛО активного словника в мовленні.

Також надзвичайно важливою складовою лексичної компетентності є лексична усвідомленість. Вона допомагає учням не втратити мотивацію до навчання лексики та проаналізувати свій розвиток без сторонньої оцінки. Лексична усвідомленість – це свідоме опанування лексики учнями, формування їхньої системи лексичних знань та аналіз власних досягнень та недоліків, розуміння важливості вивчення лексики задля подальшого спілкування.

Таким чином, використання англомовних пісень сприяє зміцненню *реального словникового запасу* і розширенню *потенційного*, до якого відносяться інтернаціональні слова, слова подібні за звучанням або написанням до слів рідної мови, слова, що походять від інших або складаються з вже відомих компонентів, конвертовані слова, нові значення багатозначних слів або слова, про значення яких можна здогадуватись з контексту. Розширення пасивного словникового запасу сприяє більш легкому

розширенню активного запасу, тому що вже відомі слова легше переходять до активного використання [60].

Розглянувши мету та зміст навчання лексики учнів у 10 класі, ми дійшли висновку, що існує 4 основні мети: практична, навчальна, розвивальна та виховна. Зміст навчання включає два аспекти: предметний та процесуальний. До предметного аспекту входить шкільний лексичний мінімум, який, в свою чергу, поділяється на потенційний та реальний (активний та пасивний) словники. З процесуальної точки зору зміст навчання лексики має три головні складові: лексичні знання, навички (рецептивні та репродуктивні) та лексична усвідомленість. Отже, вивчення лексики, а саме опанування ЛК, тісно пов'язано з іншими іншомовними компетентностями та є важливим для реалізації всіх видів МД. Без розуміння лексики є неможливим спілкування і навіть сприймання ІМ. Одним із дієвих способів оволодіння англомовною лексикою є використання пісень, що є метою наступного підрозділу.

## **1.2. Автентичні пісні як основа для формування в учнів старшої школи англійськомовної лексичної компетентності**

З усіх жанрів, де застосовується слово, пісня є найбільш визначним, тому що в ній поєднується поезія і музика. Пісня відрізняється від інших жанрів тим, що подає думку в більш концентрованому вигляді. Поетичне слово підсилюється музичними засобами виразності, фрази з пісень легше запам'ятовуються завдяки мелодії, ритму, гармонії, образу виконавця, його стилю, тембру і характеру голосу. Завдяки поєднанню цих характеристик кожна пісня має свій неповторний образ і може бути впізнана з перших звуків [28; 52].

Характерна риса пісні в тому, що вона має куплети (verses) і приспів (chorus). В куплетах (їх зазвичай 2-3) повідомляється основна інформація, відбувається розвиток подій, до куплетів хочеться уважно дослухатися, щоб вхопити суть змісту. Якщо куплети – це більш інформативна, раціональна частина пісні, то приспів – це більше про висловлення емоцій, це частина пісні,

що найбільш запам'ятовується, його ніби чекаєш, щоб підспівувати і бути на одній емоційній хвилі з виконавцем.

Пісня залишається на позиції найбільш демократичного і незмінно популярного жанру протягом всієї історії людства з тих пір, як люди почали музикувати, тому що висловлює думки і почуття, які зрозумілі широкому загалу. Звичайно, є приклади, де зміст більш складний, завуальований, неоднозначний, потребує розуміння життєвого досвіду та інтелектуальних зусиль. Це більше стосується пісень, написаних на вірші, які перед цим вже існували як самостійні художні твори. Тобто, є пісні на вірші відомих або менш відомих поетів, а є пісні, музика і слова яких створювалися разом [66].

Пісні можна класифікувати за *змістом, музичним стилем, формою виконання, за функцією (призначенням)*.

- За *змістом* (тематикою) можна виділити такі види пісень:

1. Ліричні. Це найбільш численний вид, тому що тема стосунків взагалі і кохання, втрати, надії зокрема, є провідною в цьому величезному масиві пісенної лірики. Через ліричні пісні найбільше проглядається індивідуальність і автора, і виконавця. Можна навести дуже багато прикладів таких пісень з різних культурних епох, музичних стилів, різних виконавців, бо тема романтичних стосунків є провідною серед пісенної лірики.
2. Патріотичні – про національну ідентичність, любов до Батьківщини, боротьбу проти її ворогів, війну, обов'язок людини перед своєю державою.
3. Історичні – про реальні події чи героїв минулого.
4. Гумористичні або жартівливі – з веселим, іронічним змістом.
5. Релігійні. Це пісні духовного змісту, що розповідають про Бога, життя з точки зору духовного сприйняття, релігійної віри – гімни, псалми, молитви.

- За *формою і виконанням*:

1. Народні пісні. Прикладів таких пісень, корисних для розвитку лексичної компетенції не багато, але такі як *Scarborough fair*, *Green sleeves*, *Blow the Wind Southerly* є зразками чудової англійської поезії, покладеною на музику.

2. Авторські пісні. Такі відомі виконавці як Taylor Swift, Ed Sheeran, Billie Eilish, Adele, Bruno Mars, Lady Gaga та багато інших пишуть пісні, і їх твори є не лише корисними для вивчення англійської мови, але і притягують до себе увагу через яскраву особистість виконавця і автора в одній особі.
- *За жанром (стилем)*
1. Поп музика є основним і найбільшим джерелом вдалих прикладів для вивчення мови. Цей вид також включає disco, trans, soul, house funk, але найкраще для вирішення задач вивчення мови підходять звичайні поп-пісні, які відрізняються чіткістю і простотою форми, чітким бітом, повтореннями, що добре запам'ятовується.
  2. Рок. Звісно, неможливо пройти також повз класики року – Scorpions, Queen, Led Zeppelin, Radio Head, бо це тексти, які становлять альтернативу звичайним романтичним темам, що здебільшого зустрічаються в поп-піснях, і також змушують задуматись над серйозними темами життя і філософськими питаннями.
  3. Джаз. Якщо говорити про джаз, є знамениті джазові стандарти, які є досить хорошими прикладами і за змістом, і з точки зору лексики, але багато з них мають тривалі інструментальні імпровізації, тому краще вибирати приклади, де більше вокальної партії. Також велика перевага джазу в тому, що ці пісні співаються здебільшого повільніше, ніж носії мови зазвичай говорять в рамках інших медіатекстів.
  4. Rock & roll, який починається з Елвіса Преслі і має чудове продовження через Beatles, є явищем, яке теж неможливо оминути як через прекрасні тексти, і навіть з музичної точки зору як естетичне задоволення, що теж важливо для підвищення мотивації в навчанні [46].
- Christmas songs потрібно виділити до окремої категорії як пісні, які яскраво зображують культуру святкування Різдва в США і взагалі є унікальним явищем як з точки зору музики, так і поезії.
  - За призначенням. Ця класифікація ґрунтується на тому, навіщо була створена пісня.

1. Автентичні пісні – створені як художні твори для справжньої аудиторії (розваги, мистецтво, самовираження, шоу-бізнес). Це можуть бути хіти популярних виконавців, народні пісні, пісні до фільмів тощо.
2. Навчальні пісні – спеціально створені для досягнення певної навчальної мети. Мистецька складова тут часто другорядна. Цікавими у цій категорії є пісні створені для вивчення певної лексики. Це не простий процес, авторами цих пісень можуть бути вчителі, учні, а також розробити такі пісні можна за допомогою ШІ: текст пісні пишеться, а потім підбирається мелодія, наприклад, у сервісі SUNO.

Таким чином, були розглянуті особливості пісенного жанру та відмінності текстів пісень від текстів інших жанрів. Також пісні було класифіковано за змістом, формою виконання і жанром (стилем) та призначенням, що сприяє спрощенню орієнтування у великій кількості прикладів. На основі цієї класифікації буде здійснюватися відбір пісень для формування англійськомовної лексичної компетентності, що буде предметом розгляду у 2.1.

### **1.3. Урахування вікових та індивідуально-психологічних особливостей учнів старших класів в процесі формування англійськомовної лексичної компетентності з використанням автентичних пісень**

Учні старших класів відносяться до вікової категорії юнацтва. Це період життя, коли активно розвивається психіка, формується характер, життєві переконання, цінності. Звичайно, такі цінні якості як активна життєва позиція, відкритість до нових знань і пізнання мають бути закладені ще в дитинстві та підлітковому віці, щоб стати фундаментом для подальшого успішного розвитку особистості [10]. Але ніколи не пізно докладати зусиль для свого розвитку, і робити це через слово, в даному випадку через поетичні тексти пісень, адже мова є найпотужнішим засобом пізнання світу. Через формування певних навичок вивчення англійськомовної лексики в учнів з'являється свідоме ставлення

до слова як до джерела інформації, як до засобу передачі інформації, як до знаку, за яким стоять емоції, почуття, образи, думки, ідеї, досвід, знання. Розширення словникового запасу і уважне ставлення до значення слів в англійській мові може породжувати бажання глибше пізнавати і свою рідну мову, і таким чином більш глибоко, повно і точно доносити свої думки, що позначається на якості комунікацій та емоційного життя, здатності сприймати і обробляти інформацію, робити правильні висновки і, як наслідок, ставати більш успішним в професійному і особистому житті. Отже, завданням мови і літератури як продукту мови є підготувати не лише людину, що знає багато слів, але і особистість, яка за допомогою слова як інструмента мислення сформувала свої морально-етичні основи та світогляд, може успішно взаємодіяти з іншими людьми і, як наслідок, стала успішною в багатьох сферах життя [19].

Оскільки мова – це відображення мислення людини через слова, лексика, що відповідає вищим рівням знання мови зустрічається в більш складних текстах, розуміння яких передбачає більш доросле мислення і, відповідно, сприйняття світу. Якщо зважати на те, що учні старших класів вже наближаються до дорослого віку, то можна думати, що вони вже здатні сприймати такі тексти. Але педагог має пересвідчитися в цьому, спостерігаючи за відповідями учнів на заняттях, особливо судячи з відповідей на дискусійні питання, щоб бачити наскільки точно вони здатні висловлювати свої думки. І якщо не спостерігається достатньої готовності, краще обирати пісні з більш простими текстами і ставити більш прості навчальні задачі [1].

Для вчителя, який тільки починає свою педагогічну діяльність, має велике значення розуміння рівня готовності кожного класу до роботи з піснями. Якщо раніше з учнями вже практикували такий вид роботи, це дуже добре, але також важливо розуміти, як взагалі в кожному класі складаються відносини з філологічними дисциплінами, наскільки діти схильні до читання, до аналізу текстів через значення слів. Різний рівень підготовки учнів потребує різних підходів: якщо більшість класу має цікавість до літератури, можна

практикувати завдання з дискусіями по тексті пісні, з аналізом художніх засобів мови, з обговоренням повідомлення, яке несе пісня [65].

Старшокласники вже мають немалий досвід вивчення англійської мови, вже пройшли багато завдань з аудіювання і могли вже призвичаїтися до вимови носіїв. Англomовні пісні – це наступний, можливо більш складний етап в розвитку навички сприймати і розуміти мову на слух, тому що виконавцями пісень бувають представники різних народів, кожний зі своїми особливостями вимови. Отже, задача учнів тепер розуміти мову в різних виконаннях, не лише від носіїв [16].

Якщо мова є важливим засобом пізнання світу і відображенням мислення людини, її розвитку потрібно приділити належну увагу і оволодіти знаннями, необхідними для успішного ведення навчального процесу. З цієї причини вчителю потрібно знати, як людина навчається, тобто як працює її мозок. Володіючи цими знаннями можна розробляти методики і спрямовувати навчальний процес найбільш ефективно.

Для вчителя є найбільш важливим моментом, коли він заволодів *увагою* учнів. Якщо говорити про розвиток лексичної компетентності, використання на уроці вдало підібраної пісні є дуже хорошим моментом включення *активної уваги*. Завдяки музиці і артистичному образу виконавця пісня включає нервові мережі кори головного мозку і підсилює нейропластичність (здатність нейронів встановлювати нові зв'язки). Після активізації мозкової діяльності з першим прослуховуванням пісні, з другим прослуховуванням вчитель допомагає учням скерувати увагу на ключові рядки, де є потрібні для вивчення слова. Це дуже важливий момент, тому що дана методика не передбачає вивчення всієї пісні, а лише її ключових моментів. Дійсно, неможливо і непотрібно запам'ятовувати все, адже такий спосіб не сприяє успішному навчанню. Після цього включається третя і остання система уваги – система виконання і контролю – вона спрямовує і розподіляє розумові процеси, забезпечує глибоку обробку інформації [18]. Дійсно, без розвинутої уваги нічого не потрапляє в мозок, і навчання не відбувається.

Допитливість – невід’ємний атрибут людського мозку і важливий елемент навчального алгоритму. Нейробіологічні дослідження демонструють, що мозок винагороджує нас за відкриття раніше невідомої інформації і активує дофамінову систему (виділення дофаміну – гормону, що забезпечує відчуття задоволення). Кожна нова пісня, що вчитель демонструє на уроці, несе нову історію, захоплює новими образами, викликає нові емоції. Тобто, стимул народжує допитливість, допитливість викликає задоволення, а задоволення підтримує подальшу допитливість і бажання досліджувати. Жага до знань підкоряє собі силу пам’яті і, коли цікавість на максимумі, інформація обробляється глибше. С. Деан також стверджує, що допитливість пробуджується, коли мозок помічає прогалину між наявними і бажаними знаннями. Тому вчитель має підбирати пісенний матеріал виходячи із розуміння наявних знань учнів, щоб уникати дуже простого матеріалу, в якому не залишилось нічого нового і це б не викликало нудьги, але і надто не піднімати планку, відштовхуючи надмірною складністю і відбиваючи охоту розбиратися. Тобто, потрібно розумно підійти до заповнення цієї прогалини між відомим і невідомим [26, с. 190-199].

*Допущення і корекція помилок* під час навчання є природним явищем і невід’ємною частиною удосконалення знань і навичок. Головне – всім учасникам навчального процесу слід пам’ятати, що помилка – це не невдача, провал, або, ще гірше, прояв тупості, а сигнал, який свідчить про невідповідність між наявним і бажаним станом речей. Помилки викривають зони труднощів учнів, і вчитель допомагає їм вийти з цього глухого кута. Це значить, що навчання – це і є корекція помилок. Якщо помилки правильно сприймаються та інтерпретуються, вони служать матеріалом для прогнозу і моделювання вдалих ситуацій, коли вже є розуміння як зробити коректно. Тобто, збираючи інформацію про помилки, ми будуємо модель бажаного результату і постійно намагається дотягувати результат до цього бажаного результату [17].

*Консолідація вивченого матеріалу.* Мозок ніколи не перестає вчитися і ми допрацьовуємо навіть відточені вміння, тому тексти пісень, які на перший погляд можуть здаватися легкими, ніколи не будуть зайвими для повторення порядку слів в реченні, тренування вимови та інших навичок. Через пісенний матеріал найбільше відбувається консолідація набутих раніше знань, тому що поетичні тексти завдяки своїй емоційній насиченості і особливій формі викладення нібито “вбудовують” в мозок шаблони мовлення, автоматизуючи їх і передаючи до нейронних мереж, які працюють за межами свідомості. Отже, ми бачимо, що одна з головних задач вивчення англійської мови за допомогою автентичних пісень полягає в автоматизації вживання лексики. Чому автоматизація так важлива? Тому що вона вивільняє ресурси мозку для інших завдань. Дослідники галузі когнітивної нейронауки стверджують, що допоки розумова операція не автоматизована, вона перетягує на себе цінну виконавчу увагу і не дає зосередитися на інших справах. Завдяки консолідації ми звільняємо обмежений ресурс мозку для нових завдань [33].

Таким чином, були розглянуті освітні потреби учнів в процесі формування англійськомовної компетентності та шляхи, якими вчитель може їх задовольнити. Також були розглянуто найважливіші аспекти успішного формування англійськомовної компетентності з використанням автентичних пісень: увага, активне залучення, корекція помилок і консолідація знань.

## Висновки до розділу 1

В розділі 1.1 було визначено мету та зміст навчання з використанням англомовних пісень. Основою для їх формування служить Навчальна програма з іноземних мов, затверджена міністерством освіти та науки України. *Практична* мета стосується вміння використовувати мову в 4 основних видах мовленнєвої діяльності. *Виховна мета* передбачає розвиток емоційного інтелекту, виховання моральних принципів і цінностей, передбачає створення уявлень про емоційний світ носіїв. *Освітня мета* досягається через розширення знань учнів про культуру, історію і традиції інших країн, через отримання цікавої інформації про творчу діяльність музичних виконавців. Постановка *розвиваючої мети* слугує розвитку сприйняття, різних видів уваги і пам'яті, вміння узагальнювати інформацію і робити висновки, застосовувати принципи добування знань в інших сферах.

Зміст навчання з використанням англомовних пісень складається з двох аспектів: предметного (лінгвістичного) та процесуального (психологічного). Предметний аспект передбачає аналіз шкільного лексичного мінімуму з позиції балансу потенційного та реального словників де останній поділяється на активний та пасивний. Використання пісень на уроках англійської мови сприяє зміцненню активного і розширенню пасивного словників.

В розділі 1.2. були визначені особливості такого жанру як пісня:

- Поєднання музики і слова, підсилення змісту слів засобами музичної виразності.
- Куплетно-приспівна будова пісні. Куплет – інформація, розвиток подій, приспів – емоційний результат, висновок
- Демократичність, доступність для широкого загалу.

Пісні було класифіковано:

1. За змістом, тобто про що пісня.
2. За формою і виконанням.
3. За жанром.
4. Christmas songs.

Розділ 1.3. присвячений психології учнів старших класів. Тут були розглянуті освітні потреби учнів в процесі формування англійськомовної компетентності та шляхи, якими вчитель може їх задовольнити. Також було розглянуто найважливіші аспекти успішного формування англійськомовної компетентності з використанням автентичних пісень: увага, активне залучення, корекція помилок і консолідація знань.

## **РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ АВТЕНТИЧНИХ ПІСЕНЬ**

### **2.1. Критерії відбору автентичних пісень для формування англійськомовної лексичної компетентності в учнів старших класів**

Англійська мова стала глобальною міжнародною мовою як з історичних причин, так і з причин найбільшого економічного розвитку англомовних країн, США та Великобританії. Таким чином, можна сказати, що ці країни створюють в світі і політичний, і культурний порядок денний, зокрема формування масової культури, до якої, власне, і відноситься пісенна культура. Отже, саме англомовна пісенна культура набула такого піднесення завдяки тому, що найбільш потужні англомовні країни світу стали моделями політичної демократії та повсюдної освіти [12]. Це і призвело до виникнення масової культури, унікального феномена постіндустріального суспільства, до якої, власне, і відноситься пісенна культура. Багато експертів висловлюють думку, що масова культура – це негативне явище, яке знецінює і робить примітивним мистецький підхід, тиражує свої зразки і позбавляє їх унікальності. Але також є однозначними позитивні сторони поп-культури, що полягають в її комерційній успішності і в більшій доступності для людей. Перша сторона здійснює розвиток економіки, що впливає на матеріальний добробут, а друга долучає до культури людей, які через специфіку своєї діяльності або через життєві обставини не мають безпосередньої дотичності до культурно-мистецького життя і його продуктів.

Проаналізувавши тексти пісень більш глибоко, ми також зможемо побачити в даному випадку позитивні сторони так званої масової поп культури, бо вона має певний навчальний потенціал для вивчення англійської мови, не лише для збагачення словникового запасу, але також даючи інформацію для рефлексії. На цьому етапі дослідження потрібно звернутися до розділу 1.2

*Класифікація пісенного матеріалу за призначенням для того, щоб спиратися на структуру пісенного матеріалу і виводити критерії відбору пісень.*

**Критерій художньої цінності та естетичного впливу.** В даному дослідженні будуть розглядатися не лише приклади поп-музики, але все ж таки останні переважатимуть завдяки своїй численності і доступності.

Є дуже великий вибір англomовних пісень, і, звичайно, далеко не всі підходять для учнів старшої школи через складність поставити навчальні задачі, або через специфіку виконання, що може ускладнювати сприйняття. Також зміст пісні може не відповідати етичним нормам суспільства, або бути неактуальним, не відповідати інтересам старшокласників. Також є пісні серйозного змісту, можуть піднімати важливі соціальні і загальнолюдські питання, але при цьому містити нецензурну лексику, і потрібно зважати на те, що несе пісня, більше шкоди, чи все ж таки користі для навчального процесу. Саме в цьому моменті включається досвід і компетентність педагога, який долучає учнів до більш глибокого розуміння англomовних пісень як з точки зору вивчення мови, так і з точки зору прищеплення учням знань, культури і цінностей. Звичайно, в учнів старших класів вже може бути багатий досвід слухання поп-музики, тому задача вчителя розширити і поглибити наявний досвід, відкрити для молоді нових виконавців, стилі виконання, музичні стилі, образи артистів, нові думки та ідеї [34].

**Критерій тематичності,** тобто, про що пісня. Зміст – це і є те, що надає пісні цінності. Лексика і граматичні структури не є самоціллю, а лише засобами вираження змісту та ідеї пісні. Якщо те, про що розповідається в пісні є непривабливим, або неприйнятним в суспільстві, тобто таким, що порушує морально-етичні норми, розглядати таку пісню немає сенсу. Звертаючись до класифікації за змістом, ми вже зазначали, що ліричних пісень, в яких оспівуються романтичні стосунки найбільше за кількістю і те, як описуються почуття, має велике значення, чи не дуже відверто або, можливо, примітивно і грубо змальована чуттєва сторона відносин між людьми. Краще обирати

прикладі, де кохання змальовано в більш узагальненому і філософському ключі, або просто в красивій поетичній формі [54].

Дуже вдалим для розгляду є пісні, в яких відображені мудрі спостереження за життям, навіть філософські питання, пісні, в яких оспівуються благородні вчинки і чесноти людей, такі як дружба, вірність, чесність, відданість своїй справі, патріотизм, альтруїзм, також пісні, що мають яскраво виражене соціальне звучання (*Eminem, Rage Against The Machine, Public Enemy*). Якщо спиратися на класифікацію, це можуть бути патріотичні пісні, пісні духовно-релігійного характеру. Важливі життєві питання озвучуються у *Queen, Scorpions, Led Zeppelin, Sting, Colpady, Pink Floyd, Radiohead, Bob Dylan, Leonard Cohen, Imagine Dragons, David Bowie, Twenty One Pilots* та ін.

**Критерій соціокультурної цінності.** Це важливий критерій відбору пісень, оскільки він грає загальнорозвиваючу роль, вимагає розширення та удосконалення загальноосвітніх знань старшокласників. Пісні можуть відображати риси історичного часу, в який вони були написані, віддзеркалювати процеси, що відбуваються в суспільстві. Це означає, що вчитель має бути носієм і провідником культури, вводити учнів в контекст кожної пісні, яка розглядається з навчальними цілями. Такий підхід розширює функцію англомовних пісень, заохочує цікавість учнів, стимулює їх шукати додаткову інформацію і навіть проводити власні дослідження. Розвиток соціокультурного елементу також може бути потужним фактором для розвитку критичного мислення, якщо вчитель заохочує дискусії з приводу думок та ідей, висловлюваних в піснях. Звернення до пісень різних жанрів та стилів, коли використовуються різні засоби музичної виразності (мелодика, специфічна гармонія та аранжування, характерний ритм), також є не просто важливим моментом розширення світогляду старшокласників, а і необхідністю знати і відрізняти характерні риси поп-музики, року і джазу (особливо джазу як характерного явища американської музичної культури). Наразі залучення учнів до поп-культури є важливим соціокультурним елементом, тому що багато

старшокласників не знають навіть дуже популярних і відомих поп-зірок. Тобто, залучення англомовних пісень формує в учнів сприйняття та усвідомлення іншої культури [21].

**Критерій посильності та доступності.** Для успішного процесу навчання мають бути задіяними пісні, які не дуже складні за своєю лексикою і граматичними структурами, щоб не відштовхувати учнів надмірною складністю, але і не дуже легкими, щоб мозок не сприймав їх як просте, відоме і не нудгував, відволікаючись. Тобто, учитель повинен постійно розмірковувати, чого не знають його учні, щоб відповідно до цього адаптувати матеріал.

Окрім складності тексту в багатьох піснях слова можуть звучати нерозбірливо через специфічну вимову виконавця, швидкого речитативу або навпаки розспівування складів. Краще вибирати пісні, в яких текст має поетичний ритм і більш-менш ясно узгоджується з музикою, бажано без великих вокалізів, нехарактерного розділення слова на частини та швидкого проговорення деяких слів [55].

**Критерій лексичної насиченості.** Виходячи з цього критерію, будуть корисними пісні, які містять засоби художнього мовлення: синоніми, антоніми, гомофони, омоніми, порівняння, багатозначні слова, метафори, ідіоми, сталі словосполучення (collocations), фразові дієслова, біноми. Пісенний жанр взагалі має особливість повторюваності ключових фраз або приспівів, і це є великою перевагою пісень, оскільки багаторазове повторення сприяє запам'ятовуванню, тим більше підкріплене мелодією і ритмом. З використанням пісень відбувається також повторення і консолідація лексики, що вже зустрічалась під час опрацювання іншого навчального матеріалу, тому цінними можуть вважатися ті пісні, в яких міститься лексика, що відповідає інтегрованим змістовим лініям і темам програми навчання [30].

**Критерій відповідності віковим інтересам та потребам учнів.** Обов'язково потрібно зважати на те, які саме пісні подобаються учням, слідкуючи за топовими хітами і, якщо вони відповідають навчальним задачам,

включати їх в навчання. Звісно, зрозуміти і розучити популярну в даний момент пісню може стати потужною мотивацією для вивчення англійської мови.

Таким чином, розглянувши критерії відбору англомовних автентичних пісень ми розуміємо, чим саме потрібно керуватися, коли виникає потреба в даному методі роботи з лексикою. Отже, потрібно враховувати: естетичну та художню цінність для розвитку розуміння, які пісні варті уваги, а які ні; тематику, тобто зміст пісні, соціокультурну цінність для розвитку загальноосвітніх знань, посильність і доступність пісні для того, щоб пісня відповідала рівню учнів, і вони могли сприймати її лексику; насиченість лексикою, яка буде корисною для вживання в рамках тематичних блоків навчання; відповідність віковим інтересам і потребам учнів [48].

## **2.2. Організація процесу формування англійськомовної лексичної компетентності з використанням автентичних пісень**

Вдало зроблений відбір пісень, які відповідають критеріям, описаним в розділі 2.1., служить надійним підґрунтям для успішної розробки вправ. Також, передумовою успіху використання пісень у навчальному процесі є захопленість вчителя музикою, його компетентність в різних стилях музики, знання творчості музичних виконавців. Це має бути щире зацікавлення вчителя в цьому методі роботи, ентузіазм, який може передаватися учням і пробуджувати у них відповідний ентузіазм та зацікавленість, інакше робота може стати формальною та нудною.

Розробка вправ вимагає від вчителя чіткого розуміння на якому рівні знаходяться учні. Звісно, в межах однієї підгрупи може бути розрив між сильнішими і слабшими учнями, хтось з учнів може повністю розуміти текст пісні і не потребувати додаткових пояснень, або хоча б добре вхоплювати основну думку, а для деяких учнів може бути в тексті багато невідомих слів і взагалі їм складно розуміти про що пісня. Тут є допоміжним прийом, коли учні діляться на маленькі групи, де є сильніші учні і слабші. Сильніші мають пояснити значення невідомих слів англійською. Таким чином, сильніші

переходять на новий рівень розуміння лексики завдяки навчанню товаришів; слабші учні, в свою чергу, вивчають значення слів [59, с 3-5].

Оволодіння лексикою, що зустрічається в англомовних піснях передбачає такі етапи:

1. **Знайомство зі словами вперше.** На цьому етапі відбувається знайомство з новими словами, розкриття їх значення шляхом *інтуїтивного* (слово – його значення без опори на рідну мову) або функціонального (розкриття значення через контекст) підходів, з'ясовується, яка це частина мови, звертається увага на словобудову (якщо слово містить вже відомий корінь), в якій граматичній формі вживається слово, як воно правильно читається і вимовляється [35, с. 671-684].

Існують такі поняття, як слова високої і низької частотності (зустрічаються в усіх видах мовленнєвої діяльності часто або рідко). *Webster's Third International Dictionary* свідчить, що високочастотних слів нараховується близько 2000 сімей слів, тоді як низькочастотних є близько 100000 сімей слів [63]. Перші покривають 4 види мовленнєвої діяльності на 87-95%. Тому, вчитель має усвідомлювати, наскільки добре учні не лише знають високочастотні слова, але і можуть ними активно користуватися. Без міцної основи буде складніше оволодівати низькочастотними словами, потрібними для більш високого рівня володіння мовою. Робота з піснями є методом, який, з одного боку, допомагає консолідувати високочастотні слова, а з іншого – вводити низькочастотні.

2. **Закріплення раніше вивченої лексики.** Навіть якщо вчитель детально і зрозуміло пояснює значення слів, що вивчаються, якщо учні можуть успішно вгадувати значення або здогадуватися з контексту, це ще не означає, що запам'ятовування відбудеться з першого разу. Тому вчителю потрібно дотримуватися принципу повторення лексики відповідно до того, як діє пам'ять згідно досліджень Г. Еббінгауса [36, с. 81-87], (повторення виучуваної лексики через певні проміжки часу), а також використовувати тестування не для оцінювання, а для зміцнення і ревізії знань. На цьому етапі відбувається

формування і автоматизація лексичних навичок через виконання некомунікативних та умовно комунікативних вправ. Чим більше опцій буде виконано з виучуваною лексикою, тим краще вона закріпиться в пам'яті. Слова, що потрібно повторити, краще закріплюються в пам'яті, якщо вони не презентуються знову, а зустрічаються в складі інших фраз і речень; таким чином, учні більше задіюють ресурси мозку для пригадування, а не для пасивного погляду на репрезентацію значення знову. На цьому етапі вивчення лексики учні повинні використовувати слова в спеціально створених розмовних ситуаціях, щоб відчувати потребу використання слів, що вивчаються. Тобто, відбувається повторення старого матеріалу новими способами [32].

**3. Збагачення наявного словникового запасу.** На цьому етапі відбувається вивчення нової інформації про раніше вивчені слова. Передбачається розширення знань про значення слова через нові способи його використання, нові контексти, асоціації [45, с. 249-267]. Тут можуть діяти *свідомо-зіставний підхід навчання лексики* (розкриття значення та форми слова, надання більше мовних відомостей). Це вже не просто згадати значення слова, а знати додаткові значення слова, знати, як може змінюватись слово, якщо змінювати його будову, знати до якої сім'ї слів належить слово, типові асоціації до цього слова, знати сталі словосполучення з ним, знати, чи обмежується вживання слова розуміннями ввічливості, статі, віку, формальності або неформальності розмови, вміти сприймати на слух слово і використовувати його в своєму мовленні [56, с. 16-20]. Ці аспекти розуміння лексики не для всіх слів однаково важливі, але вчитель повинен усвідомлювати ці аспекти і бути готовим їх пояснити і, головне пропустити ці слова через вправи, які поглиблюють в учнів розуміння. Учні повністю оволодівають лексикою через постійне пропущення їх словникового запасу через різні контексти. Це відбувається поступово, через активне читання, слухання, спілкування, тобто, завдяки досвіду. На цьому етапі діють всі стовпи навчання: увага, активне залучення, корекція помилок і консолідація вивченого матеріалу.

**4. Розвиток стратегій оволодіння новою лексикою,** яка буде зустрічатися в подальшому навчанні. Це схоже на уміння заповнювати пробіли, викликані появою невідомих слів такими способами, як здогадуватися з контексту, орієнтуватися по словобудові, по тому, яка це частина мови, яке синтаксичне місце займає в реченні. Тут є схожість з 1 етапом вивчення лексики, але фактично це має бути більш просунутий рівень, на якому учні вже мають діяти самостійно, застосовуючи попередній досвід роботи з лексикою. Також володіння цими стратегіями допоможе працювати із словами низької частотності, швидко імплементувати їх в систему власного мовлення і вільно оперувати ними, бути незалежними від вчителя в своєму особистому процесі навчання. Розвиток навички вивчати значення слів через контекст робить процес навчання більш активним і цікавим через включення нових стратегій мислення і виникнення ситуації своєрідного ментального виклику, тому цей спосіб може вважатися як більш дієвий ніж звичайний переклад слова. Вивчення лексики через контекст створює умови для вивчення альтернативних прикладів вживання слова, розширення його семантичних властивостей [47, с. 233-253].

**5. Розвиток свободи мовлення через багатий словниковий запас** доступний на більш високому рівні володіння іноземною мовою, коли розвинуті всі компоненти лексичної компетентності: автоматичність, стійкість і гнучкість лексичних навичок, глибина лексичних знань та лексичної усвідомленості. Багатий словниковий запас покращує всі види мовленнєвої діяльності. Це не просто знати багато слів, а вміти майстерно користуватися мовою, детально розуміючи співбесідника і точно доносячи власні думки [59, с. 207-208].

Для розвитку лексичної компетентності використовуються некомунікативні, умовно-комунікативні та комунікативні вправи.

Для двох перших етапів роботи з лексикою *Знайомство зі словами вперше* і *Закріплення раніше вивченої лексики* підходить виконання некомунікативних та рецептивно-репродуктивних вправ.

Далі будуть описані знання про слово як лексичну одиницю.

Правильне **визначення частин мови** дуже важливе як для вірного розуміння змісту так і для коректної з граматичної точки зору побудови фраз і речень [39]. Наприклад, розповсюдженими помилками є неправильне узгодження підмету і присудку: *Cat drink milk* або *Cats drinks milk*. Також плутання прикметників і дієслів: *She afraids of dogs* замість *She is afraid of dogs*.

**Визначення граматичних форм.** До цього поняття входить словотворення -- поділ слова на частини (корінь, суфікс, префікс, закінчення) і утворення різних частин мови додаванням до основного слова префікса, суфікса або закінчення: *cat – cats, read – reading, happy – happiness, legal – illegal, safe – unsafe*; спільнокореневі слова: *happy, happiness, unhappy*. Ми можемо розрізняти граматичні форми через знання частин мови, а, в свою чергу, на частину мови вказує наявність певного суфікса або закінчення [57, с. 453-458]. Також можемо бачити через словосполучення, які утворюють певні сталі вирази, такі як фразові дієслова: *find out, look after*), біноми: *safe and sound, hustle and bustle, give or take*, словосполучення, які утворюються з двох різних слів: *telephone number, bookshop*.

Визначення **приналежності до певної сім'ї слів**: *emotions: joy, sadness, anger, fear, disgust; furniture: sofa, arm-chair, table, bed* [43].

**Приналежність до певної теми.** Це слова і словосполучення, які використовуються для опису певного емоційного стану або ситуації. В цьому випадку вчитель може пояснювати: «Now we will learn some vocabulary to give someone emotional support: I'm a shoulder you can cry on; I'm the one you must rely on; We can patch it up together; You will be dancing again; The pain will end; The sun is still in the sky; Walls come thumbling down; Try once more; Sing a new song (ABBA, Chiquititta).

Вибір з тексту пісні **засобів художнього мовлення**: ідіом, метафор, порівнянь. Тексти пісень – це багате джерело засобів виразності художнього мовлення. Можливо, ці фрази можуть гірше сприйматися з більш об'ємних художніх текстів, натомість пісня подає художній образ в більш стислому,

концентрованому вигляді, як своєрідну квінтесенцію, тим самим даючи більше доступності засвоїти засоби художнього мовлення, специфічні вирази, які роблять мовлення багатшим і цікавішим. Крім того, ідіоми, які зустрічалися в певній пісні не просто запам'ятовуються, а чітко асоціюються з цією піснею і її художнім образом [51, с. 17-23]. Також може бути доречним знаходження відповідників в українській мові, що довершує асоціативний ряд і допомагає краще запам'ятати. Вчитель може учням дати завдання пояснити значення таких фраз своїми словами: *Feeling my way through the darkness, his life experience gives him some obstacles, unknown and uncertain circumstances; Guided by a beating heart – guided by intuition; Not afraid to close my eyes – not to have a fear of death (Avicci, Wake Me Up)* [31].

Для розвитку **рецептивної лексичної навички** учні повинні слухати пісню, маючи перед очима її текст. Це є важливим допоміжним засобом, тому що вокальне виконання має певну специфіку вимови (часто виконавці не ставлять собі за мету чітку дикцію), і учням може бути складно сприймати на слух деякі слова або фрази.

**Репродуктивна лексична навичка** формується через проспівування фраз, що вивчаються, коли пісня програвється. Але в даному випадку в учнів можуть виникати труднощі з відтворенням тексту, тому що в піснях часто зустрічається або розспівування складів, або проговорення скоромовкою. Але, якщо попередньо опрацювати текст, можна співати разом з аудіозаписом, це допомагає відпрацювати вимову слів і розвинути потокове мислення замість так званого «складання слів до купи». Також ця практика допомагає відпрацювати застосування в мовленні фраз або граматичних правил, з якими в учнів виникають труднощі. Спів допомагає невимушеному запам'ятовуванню та введенню в мовлення нових фраз [53].

В рамках початкових етапів роботи з лексикою окрім запропонованих вище ключових завдань можна використовувати ще такі вправи:

- Слова на картках з одного боку і визначенням з іншого.
- Побудова асоціацій до слів на картках.

- Вгадай слово, дивлячись на картинку і спираючись на контекст пісні. Вчитель має підготувати картинки, які відповідають виучуваним словам саме в контексті пісні. Слова найкраще запам'ятовуються, коли повторюєш кожне слово багато разів, тому можна не обмежуватись одним колом повторення, добре, якщо одне і те саме слово буде озвучено різними учнями.
- Вгадування слова через підказки. З тексту пісні виокремлюються слова, які потрібно вивчити. Учні працюють в парах, один дає 1 підказку для 1 слова, якщо другий не вгадує слово, дає ще 1 підказку, доки другий не згадає слово. Потім учні міняються ролями [49].
- З'єднання слів з їх значеннями. Цю вправу можна цікаво оформлювати за допомогою сервісів для створення вправ Word Wall, Quizlet, Padlet та ін.
- Знайди і заміни неправильне слово. В цій вправі потрібно замінити в кожному рядку тексту пісні одне слово або антонімом до нього, або синонімом, або словом з цього ж самого семантичного поля. Під час прослуховування пісні учні мають визначити, яке слово було замінено і виправити на правильний варіант.
- Заповнити пробіли вилюченими з пісні словами і поставленими в окремий блок [37].

Після основних вправ для знайомства з лексикою вчитель може запропонувати таку вправу. З тексту пісні вилучаються певні слова, і учні повинні їх визначити під час прослуховування і вставити. Якщо вчитель схильний до співу, він може наспівувати пісню, удаючи, що забуває певні слова, а учні повинні підказувати йому ці слова.

Після роботи з лексикою на двох перших етапах нові слова поки що можуть не стати частиною активного словникового запасу, тому що потребують більш глибокого осмислення, опрацювання і консолідації. Ці процеси повинні відбуватися на 3, 4 і 5 етапах роботи з лексикою. Тут будуть допоміжними наступні вправи:

- Відгадування слів через пояснення. Робота в маленьких групах, учні по черзі дають визначення, пояснення або приклад для кожного слова зі списку, решта учнів відгадують пояснюване слово.
- Відгадування кросворду зі слів, що виучуються. Підказки для кожного слова можуть бути або у вигляді визначень цих слів, або у вигляді фраз або речень з пробілом на місці потрібного слова.
- Відгадування слова з контексту. Вчитель дає приклади різних фраз і речень зі словом, що потрібно дізнатися його значення [58].

**Аналіз пісні за значенням, обговорення інтерпретації.** Якщо йдеться про розвиток лексичної компетенції, то не можна не сказати про те, що кожна пісня містить якусь ключову думку, головне повідомлення. Яким словом або фразою ця думка виражена? Це слово або фраза і стає своєрідним маркером пісні, найбільше повторюючись в приспіві. Це ніби послання, яке автор хоче повідомити слухачам. Коли відбувається це дослідження, що саме автор хотів сказати, яка головна думка пісні, ця пісня стає чимось більшим, захоплюючим, своєрідною загадкою, яку хочеться розгадати. Тим більше, якщо пісня сподобалась учням, вони можуть захотіти досліджувати її більш глибоко, творчо взаємодіяти з її текстом. Може бути і таке, що різні учні сприймають пісню по-різному, і для кожного вона несе якесь своє послання, виражаючись в різних словах. В цьому випадку цікаво буде порівняти різні думки [27].

Також можна звернути увагу на те, який загальний **настрій пісні**, які саме слова його передають, зробити з цих слів асоціативний куш. Як ми відчуваємось, слухаючи пісню? Тут відповідь можна підкреслити за допомогою відповідних слів або фраз з тексту: *Sometimes I feel I'm gonna break down and cry, so lonely...* [50]. Цю фразу можна обговорити: «What can cause him to feel himself break down?», попросивши учнів поділитися своїми думками і почуттями.

Інформація про **стиль пісні, виконавця, історію створення** є важливими факторами і в оволодінні лексиною на високому рівні розуміння, і для розвитку соціокультурної компетентності.

Ще одне цікаве творче завдання з дослідженням теми пісні – **написання щоденника**, уявивши себе виконавцем цієї пісні, від імені співака написати невелику публікацію як би для особистого блогу чи для соцмереж, висловивши думки і почуття, які викликає пісня. Або уявити себе головною дійовою особою і від її імені написати авторові пісні невеликого листа [65].

Збагачення знань про слова може відбуватися через пошук **синонімів** до певних слів з тексту пісні. Це можна практикувати, після проходження початкових етапів роботи з лексикою. Потрібно виділити слово або фразу, яка вже відома учням і запропонувати добрати до нього синоніми, або пояснити своїми словами англійською мовою: *Sometimes I feel I'm gonna break down and cry* – break down – emotional collapse, fall apart, lose control.

Підбирання слів підходящих за змістом і які **рифмуються з останнім словом** заданого рядку може бути цікавим завданням для розвитку словникового запасу і кмітливості взагалі [62]. Можна відійти від змісту пісні і підібрати якомога більше слів що рифмуються: «*It ain't my fault that I'm out of here getting loose*» - goose, juice, news, choose. Це завдання може стати в пригоді також і для тренування вимови.

Під час виконання вправ для вчителя важливо розуміти глибину уваги та активного залучення учнів в активності роботи над лексикою. Якщо учні відволікаються, слабо втягуються в роботу, демонструють нерозуміння завдань – потрібно міняти вправи, або адаптувати відповідним чином ті, що наразі виконуються. Як вже було сказано раніше, вчитель вже має бути знайомим з учнями класу, де він працює, бути свідомим їх рівня розвитку в різних видах мовленнєвої діяльності, інакше можна зробити помилки як в виборі пісень, так і в прийомах роботи з ними.

Таким чином, розглянувши етапи роботи з лексикою, знання про слово як лексичну одиницю і загальні приклади вправ, можна приступати до розробки комплексу вправ до обраної пісні.

### 2.3. Комплекс вправ для формування англійськомовної лексичної компетентності з використанням автентичних пісень

Робота з піснею передбачає послідовну організацію навчального процесу, спрямовану на залучення учнів до змісту, усвідомлення значення і форми нової лексики, її автоматизацію та творче використання у власному мовленні. Кожен етап має чітку мету, логічно пов'язану з попереднім, що забезпечує цілісність засвоєння навчального матеріалу.

Першим етапом є **lead-in**, мета якого полягає у викликанні інтересу до теми та створенні мотиваційного фону. На цьому етапі учні отримують від вчителя основну інформацію про пісню, історію її створення, виконавців, залучаються до короткого обговорення цікавих фактів, пов'язаних з цією піснею. Це активізує попередні знання, вводить в контекст теми, стимулює мислення та підготовлює їх до сприйняття нового мовного матеріалу [67].

Наступний етап — **context**, який передбачає ознайомлення учнів із лексикою у природному контексті (*listening for gist*). Учні слухають пісню, слідкуючи за текстом з метою загального розуміння. Учитель може організувати завдання на глобальне сприйняття змісту: наприклад, визначити тему пісні, її настрій або основну ідею. Для цього використовуються завдання *open-ended questions, multiple choice questions*. Такий підхід формує цілісне уявлення про ситуацію спілкування, у якій функціонує нова лексика. Для більш детального розуміння тексту (*listening for details*) можна використовувати *false/true questions* [41].

Далі відбувається етап презентації (**presentation**), спрямований на допомогу учням помітити нові слова у контексті. Учитель демонструє речення або рядки з пісні, де міститься цільова лексика, для обраних для опрацювання слів учні мають визначити їх переклад на українську мову або пояснити значення англійською. Завдання можуть передбачати заповнення пропусків, з'єднання слів з їх значеннями чи співвіднесення слів із зображеннями. Після цього на етапі **meaning** учні з'ясовують значення нових слів більш детально. Учитель ставить запитання, що стимулюють логічне мислення, просить

використовувати контекст для визначення значення, звертає увагу учнів на будову слів, можливо, слово містить знайомий корінь; можна добрати синоніми, щоб розширити спектр значення слова. Може бути використано короткі пояснення, приклади, візуальні опори або переклад для перевірки розуміння. Метою цього етапу є формування семантичної усвідомленості, тобто здатності учнів розуміти значення слова у конкретному контексті. Етап **form** зосереджений на аналізі форми нових лексичних одиниць. Учитель звертає увагу на граматичні ознаки, частини мови, моделі словосполучень, особливості вживання чи словотворення. Це сприяє формуванню граматичної правильності та запобігає механічному запам'ятовуванню без розуміння структури. Важливою складовою є також етап **pronunciation**, який забезпечує розвиток фонетичної компетентності. Учитель організовує повторення нових слів або речень, виділяє наголоси, звертає увагу на інтонаційний малюнок та злиття звуків у природному мовленні. Важливим моментом для учнів є почути як обрані слова звучать під час виконання пісні. За потреби проводиться хорове та індивідуальне повторення, спів пісні разом з аудіозаписом для відпрацювання ритміки та інтонації [42].

Наступним етапом роботи з лексикою – це кероване тренування (**controlled practice**), яке має на меті надати учням можливість практикувати нову лексику у контрольованих умовах. Окрім вже наданих прикладів вправ можуть бути завдання з цільовою лексикою в схожому, але трохи зміненому контексті (вправи на вживання найбільш підходящого слова, короткі фіксовані діалоги). Цей етап дозволяє закріпити новий матеріал, забезпечуючи точність уживання.

Завершальним етапом є **free practice**, під час якого учні застосовують нову лексику у більш вільних, комунікативних завданнях. Це можуть бути дискусії, рольові ігри, висловлення власної думки або створення власного тексту, натхненного піснею. Форма роботи усна або письмова. Така діяльність формує гнучкість мовлення, перенос навичок у реальне спілкування та підвищує мотивацію [64].

Підсумковим компонентом уроку є зворотний зв'язок (**feedback**), у межах якого учитель надає коментарі щодо використання лексики, вимови, граматичної правильності та мовленнєвої активності. Проводиться узагальнення нових одиниць, виправлення типових помилок та коротке повторення. Учням може бути запропоновано творче завдання або письмове підбиття підсумків із використанням нових слів.

Для розробки комплексу вправ, що послугують розвитку англомовної лексичної компетентності обрано пісню «Chiquitita» відомої шведської групи АВВА [29]. Пісня багата на слова і фрази, які можуть бути використані для висловлення власних емоцій і почуттів, для опису емоційного стану іншої людини, також це активний словник фраз емоційної підтримки і підбадьорювання.

Пісня відповідає вимогам Програми навчання з іноземних мов, відноситься до теми «Особистість, її якості, стосунки з друзями» і може вивчатися в рамках теми «A new look» Unit 2 підручника Focus 3, яка присвячена зовнішності, особистому стилю і рисам характеру [40].

Цілі навчання:

1. Практична – вивчення лексики пов'язаної з емоціями і почуттями для здійснення іншомовного спілкування в 4 видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, говорінні, читанні та письмі.
2. Виховна – розвиток емоційного інтелекту, емпатії, співчуття до людини, що сумує.
3. Освітня – познайомити учнів з творчістю відомого музичного гурту, розкрити цікаві факти їхньої діяльності.
4. Розвиваюча – розвивати любов до пісні.

Пісня «Chiquititta» за рівнем складності лексики підходить для 10 класу.

Chiquitita, tell me what's wrong  
 You're enchained by your own sorrow  
 In your eyes there is no hope for tomorrow  
  
 How I hate to see you like this  
 There is no way you can deny it  
 I can see that you're oh so sad, so quiet

Chiquitita, tell me the truth  
 I'm a shoulder you can cry on  
 Your best friend, I'm the one you must rely on

You were always sure of yourself  
 Now I see you've broken a feather  
 I hope we can patch it up together

Chiquitita, you and I know  
 How the heartaches come and they go and the scars they're leavin'  
 You'll be dancing once again and the pain will end  
 You would have no time for grievin'

Chiquitita, you and I cry  
 But the sun is still in the sky and shinin' above you  
 Let me hear you sing once more like you did before  
 Sing a new song, Chiquitita

Try once more like you did before  
 Sing a new song, Chiquitita

So the walls came tumblin' down  
 And your love's a blown out candle  
 All is gone and it seems too hard to handle

Chiquitita, tell me the truth  
 There is no way you can deny it  
 I see that you're oh so sad, so quiet

Chiquitita, you and I know  
 How the heartaches come and they go and the scars they're leavin'  
 You'll be dancin' once again and the pain will end  
 You will have no time for grievin'

### **Lead-in**

*Мета: викликати інтерес до теми, повідомити цікаві факти про пісню та її виконавців.*

Hello! Glad to see you. How are you today? Could you describe your mood in 1-2 words? I ask you this question not occasionally, because today we will listen to a song and talk about mood, feelings and emotions.

This is the song by a legendary Swedish band ABBA, it is an example of «old» songs, or songs from your grandparents` youth. However, it has a nice catchy melody that begs to be sung and good kind lyrics that will provide you with the language of friendship and mutual love. «Chiquitita» is a Spanish term, it means «little one».

(Teacher demonstrates presentation)

Let`s read and discuss interesting facts about ABBA and their song Chiquitita.

(Ss read facts from the presentation one by one and answer the open-ended questions)

1. ABBA raised more than \$5 million with their song “*Chiquitita*” and donated the royalties to UNICEF.
  - Why do you think ABBA chose to donate all the royalties from “*Chiquitita*” to UNICEF?
  - Do you think artists today should use their fame for charity more often? Why or why not?
2. The band’s name, ABBA, comes from the first letters of the members’ first names.
  - Can you think of other artists or brands that use a similar naming idea?
  - How does a name influence a group’s popularity or image?
3. ABBA became the first group from a non-English-speaking country to achieve great success in English-speaking nations.
  - How important is language in popular music today?
  - Can you name other artists who became famous internationally even though English wasn’t their first language?
4. In 2000, ABBA was offered \$1 billion to reunite for 100 shows, but they declined.
  - Why do you think ABBA refused such a huge offer?
  - What does this say about their values or priorities as musicians?

## Етап 2. Understanding the Context

*Мета: ознайомлення учнів з контекстом, прослуховування з метою отримати загальне уявлення про пісню та деталі.*

*Task: Listen to the song carefully. Then, choose the sentence that best summarizes the main idea of the song.*

- a) It’s a dialogue between two friends.
- b) A friend wants to give emotional support to someone.

c) The song expresses deep sadness.

Task: Listen to the song again and say whether the sentences are true or false.

1. Chiquitita is feeling happy and carefree at the start of the song. (T / F)
2. The song talks about someone going through sadness and sorrow. (T / F)
3. The singer offers support and says they are a shoulder to cry on. (T / F)
4. Chiquitita is encouraged to deny her feelings. (T / F)
5. The song promises that tomorrow will bring hope. (T / F)
6. The singer calls Chiquitita a best friend who can be relied on. (T / F)
7. The song suggests ignoring pain and pretending everything is fine. (T / F)
8. Chiquitita is advised to share her feelings rather than suffer alone. (T / F)
9. The lyrics encourage Chiquitita to face sorrow with support and friendship. (T / F)

*T: Listen to the song carefully. You can also read the lyrics while listening, then answer the questions:*

1. What phrases from the song refer to a feeling of sadness?
2. How does one friend give emotional support to another friend? (Find these phrases in the text.)
3. What hope does the speaker give about the future?
4. Why does the singer compare heartbreak to “walls tumbling down”?
5. What do “scars” symbolise in the song?
6. How does the singer encourage Chiquitita to overcome sadness?

### Етап 3. Noticing the target language

*Мета: зрозуміти значення слів з контексту; робота зі значенням, формою, вимовою.*

*Task: Look at the sentences from the text. Match the meaning of the words (1-8) in bold to the definitions (a-h).*

You're **enchained** by your own **sorrow**.

There is no way you can **deny** it.

I hope we can **patch it up** together.

How the **heartaches** come and they go and the **scars** they're leaving.

*You would have no time for **grievin'**.*

*So the walls came **tumbling down**.*

### **Words**

1. Grieving
2. Heartache
3. Sorrow
4. Patch up
5. Scars
6. Deny
7. Thumbling down
8. Enchained

### **Definitions**

- a) To repair or fix something that is broken
- b) Falling suddenly and uncontrollably
- c) Experiencing deep sorrow or sadness
- d) To refuse to accept or believe something
- e) Physically restrained with chains
- f) Emotional pain or distress
- g) A strong feeling of sadness, grief, or unhappiness
- h) Spot on the skin after wound

*Task: Repeat the words after me. Let's sing the song together, paying attention to the pronunciation of the words and intonation.*

### **Етап 4. Controlled practice**

*Мета: закріпити вживання лексичних одиниць у керованих вчителем вправах*

*Task: Match the words with their opposites.*

### **Words**

1. Grieving
2. Heartache
3. Sorrow
4. To patch up

5. Scars
6. Deny
7. Tumbling down
8. Enchained

### Opposites

- a) Healing / smoothness / wholeness
- b) To break / to ruin / to fall out
- c) Rebuilding / rising
- d) Joy / happiness
- e) Free / liberated / released
- f) Rising / rebuilding
- g) Admit / accept
- h) Delight / cheerfulness / gladness

*Task: Fill in the blanks.*

1. She was \_\_\_\_ (**grieving**) the loss of her grandmother, who had always been her closest friend.
2. The song was written after a painful \_\_\_\_ (**heartache**) that changed the singer's life.
3. His voice was filled with \_\_\_\_ (**sorrow**) as he spoke about the mistakes of the past.
4. After the argument, they decided to \_\_\_\_ (**patch up**) their friendship and start fresh.
5. Time may heal the wounds, but some \_\_\_\_ (**scars**) remain as reminders of what we've been through.
6. He couldn't \_\_\_\_ (**deny**) the truth any longer — he still cared about her deeply.
7. When the storm hit, parts of the old wall came \_\_\_\_ (**tumbling down**) into the river.
8. She felt \_\_\_\_ (**enchained**) by her fears, unable to take the first step toward freedom.

## Етап 5. Freer practice

*Мета: відпрацювання лексичних одиниць у продуктивних видах мовленнєвої діяльності.*

*Task: Work in pairs. Discuss the following questions (choose any 5).*

1. What helps people when they are **grieving** the loss of someone or something important?
2. Do you think it's healthy to show emotions openly when you are **grieving**? Why or why not?
3. What kind of situations cause the deepest **heartache**?
4. How do people usually try to heal after **heartache**?
5. Can **heartache** ever make a person stronger or wiser?
6. What's the difference between **sorrow** and sadness?
7. How can you express **sorrow** without using words?
8. Do you think **sorrow** is an important part of human life? Why?
9. When friends argue, what's the best way to **patch things up**?
10. Is it always possible to **patch up** a broken relationship?
11. Does it take people to truly forgive and **patch up** after a conflict?
12. Do emotional **scars** ever completely heal?
13. Can **scars** remind us of strength as well as pain?
14. What personal or life **scars** do people usually try to hide? Why?
15. Why do people sometimes **deny** their feelings instead of facing them?
16. What can happen if we **deny** our pain for too long?
17. Is it ever right to **deny** something to protect yourself or others emotionally?
18. Have you ever felt like your world was **tumbling down**? What helped you rebuild it?
19. What can people do to stay strong when everything seems to be **tumbling down**?
20. How do people find hope after life seems to **tumble down** around them?

## Feedback

Which tasks of our today`s class were difficult and why? Which ones went more or less easily? Which tasks need to be explained better? Name the most interesting and the most boring part of the lesson. What can we use this vocabulary for? Was it difficult to understand the meaning of the song when listening for the first time? Was it easier the second time? Which words or phrases need repetition and additional practice?

Отже, представлений комплекс вправ розроблений на основі тексту пісні, яка змальовує сферу емоцій та почуттів. Заняття складається з таких частин як

- Генерування інтересу учнів до теми шляхом ознайомлення з відомостями про пісню та її виконавців.
- Загальне ознайомлення з текстом пісні шляхом загального і більш детального прослуховування з питаннями по змісту.
- Опрацювання лексики через вправи *Match the word with definition* та *Fill in the blanks*.
- Закріплення правильної вимови шляхом проспівування пісні разом з записом.
- Закріплення розуміння лексики в контексті через знаходження помилок в тексті пісні і виправленні на правильні слова.
- Виконання продуктивної вправи, використання лексики в своїй власній історії.

Таким чином, методика навчання лексики на основі пісні базується на послідовності етапів — від мотивації та сприйняття контексту до аналізу значення, форми, вимови, тренування та вільного використання лексики, що відпрацьовується в таких видах продуктивної діяльності як контрольована та вільна практика говоріння або письма. Кожен етап виконує конкретну функцію у процесі формування лексичної компетентності, забезпечуючи поступове і свідоме засвоєння нових мовних одиниць. Пісня виступає не лише автентичним джерелом лексики, а й засобом розвитку комунікативної, соціокультурної та емоційно-ціннісної складових іншомовної компетентності, сприяючи

створенню позитивного навчального середовища й підвищенню мотивації до вивчення англійської мови.

## Висновки до розділу 2

В цьому розділі сформульовано критерії відбору автентичних пісень, розглянуто організацію процесу формування лексичної компетентності з використанням автентичних пісень та розроблено комплекси вправ по піснях ABBA «Chiquitita» і Survivor «Eye of the tiger».

В підрозділі 2.1 перед озвученням критеріїв відбору автентичних пісень було охарактеризовано пісню як провідний елемент поп-культури, звернуто увагу на незмінну популярність і велику численність пісень, що і є важливою передумовою формулювання критеріїв їх відбору. *Критерій художньої цінності та естетичного впливу, критерій тематичності, критерій соціокультурної цінності, критерій посиленості та доступності, критерій лексичної насиченості та критерій відповідності віковим інтересам та потребам учнів* було обрано основними орієнтирами для відбору навчального пісенного матеріалу.

В підрозділі 2.2 було детально розглянуто зміст лексичної компетентності в тому вигляді, як нею повинен володіти вчитель, щоб розробляти комплекси вправ, підходящі для різних пісень, враховуючи їх особливості, і успішно здійснювати процес навчання з використанням пісень. Вчитель повинен усвідомлювати етапи оволодіння лексиною: *знайомство зі словом вперше, закріплення раніше вивченої лексики, збагачення наявного словникового запасу, розвиток стратегій оволодіння новою лексиною та розвиток свободи мовлення через багатий словниковий запас*. Також вчитель повинен володіти повними знаннями про слово як лексичну одиницю: *визначення частин мови, визначення граматичних форм, приналежності до певної сім'ї слів, приналежність до певної теми, знання засобів художнього мовлення*.

Відповідно до етапів оволодіння лексиною були представлені приклади вправ від простих до більш складних.

Комплекс вправ для формування лексичної компетентності, розглянутий в підрозділі 2.3 – це система логічно пов'язаних між собою етапів, що забезпечують чіткий порядок і цілісність засвоєння навчального матеріалу:

*lead-in, context, presentation, meaning, form, pronunciation, controlled practice, freer practice, feedback.* Кожний етап має свою функцію і вправи, характерні саме для нього.

На основі цієї системи було розроблено комплекси вправ для двох пісень, кожна з яких підходить для розвитку лексичної компетентності в рамках тем двох модулів підручника Focus 3: «Chiquitita» для тематичного модулю «A new look» і «Eye of the tiger» для тематичного модулю «It's just a game». В розроблених комплексах вправ відрізняється порядок етапів роботи з лексикою. Це зроблено для того, щоб під час проведення експерименту протестувати цю відмінність і побачити, як це впливає на засвоєння лексики.

Всі розглянуті в цьому розділі питання є складовими єдиної системи, і коли критерії відбору пісень, знання про лексику, знання про види вправ та побудову комплексу, що включає певні вправи, а також знання законів сприйняття, обробки і засвоєння інформації та психологічних особливостей учнів старших класів з'єднуються в одне ціле, що має свою логіку і закони взаємодії, метод навчання лексики на основі пісень стає *ефективним і універсальним*.

## **РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ АВТЕНТИЧНИХ ПІСЕНЬ**

### **3.1. Організація експериментального навчання**

Науковий експеримент – це цілеспрямований, керований і відтворюваний процес дослідження під час якого дослідник свідомо створює певні умови з метою перевірки гіпотези, встановлення закономірностей чи виявлення причинно-наслідкових зв'язків між явищами [3, с. 380-386]. В даному випадку за допомогою експерименту потрібно перевірити ефективність методики навчання англомовної лексики на прикладах автентичних пісень. Нижче представлені *наукові підходи*, що обґрунтовують даний експеримент:

- Комунікативно-когнітивний підхід – поєднання мислення та мовлення в умовах реального контексту, слова вводяться в контексті реальних висловлювань з пісень (пісня як модель ситуації), учні усвідомлюють значення і вживання нових слів, створюють власні висловлювання [8].
- Компетентнісний підхід – формування практичної здатності використовувати мову (формування англомовної лексичної компетентності) [25].
- Інтегрований підхід – синтез мовного, соціокультурного та естетичного компонентів; синтез музики, тексту і образності; інтеграція всіх видів мовленнєвої діяльності, слухання, читання тексту пісні, говоріння, письмо [6]
- Системний підхід – відбір пісень згідно тематичних блоків навчання і критеріїв відбору [2, с. 55-79].
- Емпіричний підхід – навчання перевіряється через експериментальні дані, що забезпечує об'єктивність висновків [5, с. 33-38].

**Експериментальне навчання (ЕН)** – це цілеспрямований процес перевірки певної методики, організований у спеціально створених педагогічних

умовах [3, с. 360-386]. Воно спирається на *принципи наукового експерименту*.

Ці принципи розглядаються в контексті даної роботи:

- Принцип науковості – експеримент спирається на науково обґрунтовану гіпотезу, перевіряє теорію, що лежить в його основі.
- Принцип об'єктивності – результати мають відображати реальний стан речей, незалежно від особистих переконань чи очікувань дослідника. Реалізація цього принципу – через запровадження стандартизованих умов проведення, використання кількісних показників, статистичний аналіз.
- Принцип контрольованості умов – одні чинники змінюються (варійовані величини), інші залишаються сталими (неварійовані величини). В даному експерименті будуть виявлені зв'язки між дією і результатом.
- Принцип відтворюваності – експеримент буде описаний таким чином, щоб інший дослідник міг його повторити в подібних умовах і отримати адекватні результати.
- Принцип вимірюваності результатів – усі показники будуть кількісно і якісно зафіксовані, щоб можна було об'єктивно порівняти результати до і після експерименту.
- Принцип порівняності – передбачає наявність двох **експериментальних груп** (ЕГ), які навчаються в однакових умовах.
- Принцип системності – експериментальна перевірка є частиною цілісної системи дослідження, що проводиться в цій роботі і узгоджена з теоретичними положеннями.
- Принцип надійності та валідності – отримані результати мають бути стійкими при повторних вимірюваннях і справді вимірювати те, що дослідник має на увазі.
- Принцип етичності – експеримент має проводитись з дотриманням етичних норм: добровільна участь, поінформована згода

- Принцип практичної спрямованості – має не лише теоретичне, а й прикладне значення – сприяти вдосконаленню процесу навчання та підвищенню його ефективності [24, с. 83-98; 9, 11, 4, с. 64-115].

Організація та проведення експерименту здійснювалися згідно з чотирма фазами ЕН:

- підготовка експерименту
- реалізація експерименту
- обробка даних, отриманих під час експерименту
- інтерпретація отриманих даних [24].

На етапі *підготовки експерименту* відбувається визначення мети, формулювання гіпотези, визначення варійованих та неварійованих величин, підготовку експериментальних матеріалів та відбір учасників експерименту.

Відповідно до *принципу порівняності* експериментальних груп було запрошено для участі 2 групи 10-Г класу Чернігівського ліцею №15, в кожній групі по 14 учнів. Через об'єктивні причини не всі учні відвідувати всі заняття на період проведення експерименту, тому кількість учасників варіювалася до 2-3 учнів в кожній групі. Відповідно до принципу етичності учні були проінформовані про умови експерименту і всі дали добровільну згоду.

**Метою** експерименту було визначено перевірити загальну ефективність методики розвитку лексичної компетентності з використанням англомовних пісень.

Відповідно до *принципу науковості* було висунуто **гіпотезу**: кращого засвоєння лексики можна досягнути шляхом правильно підібраних з точки зору критеріїв відбору автентичних пісень і також спеціально розробленого комплексу вправ, які будуть слідувати в певному порядку.

Відповідно до *принципу контрольованості* експериментального навчання було сформульовано варійовані і неварійовані величини. **До неварійованих величин** експерименту було віднесено:

- 1.однакову кількість занять.
- 2.та сама тема.

3.практично однаковий базовий рівень знань учнів.

**Варійованими величинами** експерименту було обрано різний порядок подання вправ: в ЕГ1 учні спочатку мали ознайомились з лексикою, обраною для вивчення (Pre-listening vocabulary work). з'ясували значення слів через виконання вправи Match the word with definition, і тільки після цього приступили до прослуховування пісні і розглянули обрану лексику в контексті. Перший раз (Listening for gist) учні 1 групи слухали пісню без її тексту перед очима. В ЕГ2 навпаки, учні перший раз прослухали пісню з текстом, було проведене загальне обговорення змісту, і тільки після цього обрані для вивчення слова були подані в контексті тих рядків, де вони зустрічалися.

Під час організації ЕН важливою є підготовка експериментальних матеріалів:

1. Було розроблено завдання для передекспериментального зрізу знань на основі лексики вже вивченого Unit 1 «A new look» підручнику Focus 3 і завдання для післяекспериментального зрізу знань на основі Unit 2 підручнику Focus 3 «It`s just a game».
2. Було розроблене ЕН на основі автентичних пісень ABBA «Chiquitita» та Survivor «Eye of the tiger». Комплекси вправ по цих піснях описано в розділі 2.3.

Отже, щоб провести експеримент правильно та отримати адекватні результати, потрібно використовувати наукові підходи та принципи наукового експерименту, описані вище. Мета даного експерименту полягає в перевірці ефективності методики формування лексичної компетентості в учнів старших класів з використанням автентичних пісень, а гіпотеза передбачає більш продуктивний розвиток лексичної компетентності через комплекси вправ, розроблених на основі певних автентичних пісень. Важливим моментом експерименту є його варійовані величини: а саме, різний порядок виконання вправ. В експерименті приймали участь учні 10-Г класу Чернігівського ліцею №15. Далі буде розглянуте експериментальне навчання.

### 3.2. Хід та аналіз експериментального навчання

Відповідно до *принципу системності*, експериментальне навчання спирається на теоретичні дослідження, проведені в попередніх розділах цієї роботи.

Експериментальне навчання проводилось в три етапи:

1. *Письмовий передекспериментальний зріз знань* з метою визначення рівня сформованості лексичної компетентності в учнів до експериментального навчання.
2. *Експериментальне навчання.*
3. *Письмовий післяекспериментальний зріз знань* з метою визначення рівня сформованості лексичної компетентності в учнів після проведення експериментального навчання.

Для того, щоб дотриматися принципу надійності та валідності і принципу об'єктивності під час передекспериментального і післяекспериментального зрізів знань використовувались однакові види вправ і їх однакова кількість, тобто, завдання і умови їх виконання було стандартизовано.

Для проведення *письмового передекспериментального зрізу знань* було розроблено завдання на основі одного з блоків лексики вже вивченого Unit1 «A new look» підручнику Focus 3, який присвячений зовнішньому вигляду, особистому стилю, рисам поведінки та характеру. Метою цього зрізу було перевірити розуміння значення слів і контексту їх вживання. На нашу думку, для цього випадку є ефективними такі види вправ як Match the word with definition, Fill in the blanks, Matching the opposites. В якості першої вправи вибрано саме Match the word with definition, тому що завдання мають слідувати на збільшення складності. В другій вправі, Fill in the blanks, спеціально використано вдвічі більше різних речень, щоб перевірити, чи добре учні розуміють різні контексти для вживання даної лексики. Третя вправа найскладніша, передбачає високий рівень розуміння лексики, наявність розширеного словникового запасу, розвиненість мовної здогадки, опору на

словотворчі елементи, щоб бути здатними знайти протилежні за значенням слова.

Зразки завдань письмового передекспериментального зрізу

**Exercise 1.** Match each adjective (1-6) to its meaning (a-f).

1. Hang out
  2. Lose touch with
  3. Get to know
  4. Be always there for
  5. Fall out with
  6. Get along with
- a) to stop communicating or seeing someone over time
  - b) to spend time relaxing or socializing with someone
  - c) to support and help someone whenever they need it
  - d) to begin to know someone better
  - e) to have a good and friendly relationship with someone
  - f) to have an argument and stop being friendly

**Exercise 2.** Complete the sentences with the words below. Each word can be used 2 times.

*Down-to-earth, shallow, carefree, vain, easygoing, rebellious*

1. His \_\_\_\_ attitude makes him fun to be around, but sometimes he forgets about responsibilities.
2. His \_\_\_\_ nature often gets him into trouble, but it also makes him creative and independent.
3. He's such an \_\_\_\_ person — nothing ever seems to bother him.
4. When she's on holiday, she feels completely \_\_\_\_ and forgets all her worries.
5. My boss is very \_\_\_\_, so we all feel comfortable at work.
6. I find her a bit \_\_\_\_; she only talks about clothes and celebrities.
7. He's too \_\_\_\_ to leave the house without checking his hair a hundred times.
8. As a teenager, she went through a \_\_\_\_ phase and refused to follow any rules.
9. Despite being famous, he's incredibly \_\_\_\_ and easy to talk to.

10. Their relationship seemed \_\_\_\_, based more on looks than real feelings.

11. She can be a bit \_\_\_\_, always taking selfies and talking about her appearance.

12. I really admire her \_\_\_\_ approach to life — she never pretends to be someone she's not.

**Exercise 3.** Match each adjective with its opposite.

1. Fast-drying
  2. Short-sleeved
  3. Hard-wearing
  4. Brightly-colored
  5. Cutting-edge
  6. Multi-purpose
- a) long-sleeved
  - b) slow-drying / takes a long time to dry
  - c) dull-colored / plain / muted
  - d) fragile / delicate / easily damaged
  - e) old-fashioned / outdated / behind the times
  - f) single-purpose / limited-use

Згідно *принципу вимірюваності*, для розрахунку середньої оцінки кожної групи учнів за тестування, потрібно виконати наступні кроки:

- Перевірити умови: кількість учнів в кожній групі – 14, загальна кількість питань усіх трьох вправ – 24, за 1 правильну відповідь – 1 бал, максимальна оцінка за тест – 24 бали.
- Визначити загальну суму балів, яку набрали учні однієї групи.
- Розрахувати середнє арифметичне: загальну суму балів кожної групи окремо поділити на кількість учнів кожної групи.

Учні ЕГ-1 за всі завдання набрали разом набрали 280 балів, розділимо цю кількість на 14 учнів і отримаємо середній бал 20. Учні ЕГ-2 набрали 270 балів, так само розділимо на 14 учнів і побачимо, що їх середній бал становить 19,3. Отже, маємо приблизно однаковий рівень сформованості лексичної компетентності.

ЕН у двох групах проводилось протягом чотирьох академічних годин, по дві години в кожній групі. Під час навчання в обох групах використовувались однакові пісні, «Chiquitita» та «Eye of the tiger». Урок з піснею «Chiquitita» пройшов відразу після закінчення Unit 1, ще перед початком Unit 2. Урок з другою піснею «Eye of the tiger» було проведено два уроки поспіль після початку вивчення Unit 2 для того, щоб учні краще ввійшли в нову тему і мали уявлення про її лексичне наповнення. Прослуховування пісні відбувалося однаково по 3 рази: *listening for gist*, *listening for details* та *pronunciation*. Учні обох груп виконували одні і ті самі вправи, але відрізнявся порядок етапів роботи з лексикою, в ЕГ-1 *lead-in, presentation, meaning, form, pronunciation, context, controlled practice, free practice, feedback*, а в ЕГ-2 *lead-in, context, presentation, meaning, form, pronunciation, controlled practice, free practice, feedback*. Тобто, змінна величина полягала в тому, що в першій групі спочатку лексика була презентована і опрацьована, тільки після того відбулось прослуховування пісні і впізнавання нових фраз в контексті. В другій групі навпаки, учні двічі прослухали пісню (*listening for gist* та *listening for details*) з текстом перед очима, потім отримали декілька хвилин на повторне читання для кращого розуміння та осмислення. Так у них склалося загальне уявлення про її зміст (*listening for gist ma listening for details*), вони відповіли на загальні питання по тексту і лише після цього лексика була презентована і опрацьована через такі самі вправи, як і в ЕГ1.

Після ЕН було проведено письмовий післяекспериментальний зріз знань, завданням якого було перевірити рівень сформованості лексичної компетентності. Для цього було розроблено вправи, повністю ідентичні до вправ передекспериментального зрізу. Завдання не відрізнялися за складністю. Ці завдання були розроблені на основі блоку фразових дієслів, взятих з Unit 2 підручника Focus 3 «It`s just a game», присвяченого темі спорту, спортсменів і змагань.

Зразки завдань письмового післяекспериментального зрізу.

**Exercise 1.** Match each word (1-6) to its meaning (a-f).

1. fan/supporter
2. referee
3. spectator
4. teammate
5. opponent
6. coach/trainer

- a) someone who teaches players how to play better, plans training
- b) a person or team you compete against in a game or match
- c) a person who controls the game, makes sure players follow the rules
- d) someone who watches a game, match, or event
- e) a person who likes a team or a player and wants them
- f) a person who plays on the same team as you

**Exercise 2.** Complete the sentences with the words below. Each word can be used 2 times.

*take on, drop out, get into, cheer on, go in for, let smb down,*

1. She decided to \_\_\_\_\_ the competition even though she had little experience.
2. He \_\_\_\_\_ of university because he wanted to start his own business.
3. My friends came to \_\_\_\_\_ me \_\_\_\_\_ during the marathon.
4. I really don't want to \_\_\_\_\_ my parents \_\_\_\_\_ after all they've done for me.
5. He \_\_\_\_\_ too many projects at once and got stressed.
6. She's recently \_\_\_\_\_ yoga — she absolutely loves it.
7. She decided to \_\_\_\_\_ a new project at work.
8. She didn't like the course, so she \_\_\_\_\_ after the first semester.
9. How did you \_\_\_\_\_ teaching English?
10. The crowd \_\_\_\_\_ the runners as they crossed the finish line.
11. The crowd \_\_\_\_\_ the runners as they crossed the finish line.
12. I promised to help, and I don't want to \_\_\_\_\_.

**Exercise 3.** Match each phrasal verb with its opposite.

1. Take after
2. Pick smth up

3. Try smth out
4. Look up to
5. Talk sb into
6. Give up
  - a) fail to learn / forget
  - b) differ from / be unlike
  - c) look down on sb
  - d) avoid / ignore
  - e) keep on / continue
  - f) talk somebody out

Для кількісної оцінки результатів навчання розрахуємо середнє арифметичне так само, як і для передекспериментального зрізу. Учні ЕГ-1 за всі завдання набрали разом 294 балів, розділимо цю кількість на 14 учнів і отримаємо середній бал. Учні ЕГ-2 набрали 280 бали, так само розділимо на 14 учнів і отримаємо бали. Порівняємо результати після експерименту з результатами до експерименту:

|      | Результати<br>передекспериментального<br>зрізу | Результати<br>післяекспериментального<br>зрізу | Приріст |
|------|------------------------------------------------|------------------------------------------------|---------|
| ЕГ-1 | 20                                             | 21                                             | 1       |
| ЕГ-2 | 19.3                                           | 20                                             | 0,7     |

Таким чином, ми бачимо, що в ЕГ-1 відбувся приріст знань на 1 бал, а в ЕГ-2 на 0,7 бала. Різниця покращення результату ЕГ-1 і ЕГ-2 на 0,3 бали може бути пояснена тим, що презентація і опрацювання лексики перед прослуховуванням пісні дало основу для кращого її засвоєння, тобто, учні на момент прослуховування пісні були трохи краще готові до сприйняття лексики в контексті, мали більш повне уявлення про всю пісню.

Можливо, в інших класах учні були б більш сильними в аудіюванні разом з текстом перед очима, і для них знайомство з піснею в першу чергу було б більш мотивуючим і зацікавлюючим кроком, ніж спочатку знайомство з новими словами і виконання вправ. Але той момент, що учні ЕГ-1 під час

*pronunciation* були більше втягнуті в процес проспівування пісні разом з аудіозаписом говорить про те, що вони краще засвоїли цільові фрази.

В цьому розділі було описано експеримент, який мав на меті перевірити розроблену методику формування лексичної компетентності з використанням англомовних пісень. Експеримент проводився в 3 етапи: письмовий передекспериментальний зріз знань, власне експериментальне навчання і письмовий післяекспериментальний зріз знань. Перший етап показав, що ЕГ-1 має трохи кращий рівень сформованості лексичної компетентності ніж ЕГ-2. Для ЕГ-1 під час ЕН було застосовано порядок виконання завдань дещо відмінний від ЕГ-2, що дало трохи більший приріст знань. Тому було зроблено припущення, що презентація і опрацювання лексики перед прослуховуванням пісні може давати трохи кращий результат. Але в цілому рівень в кожній групі показав приріст знань в межах одного балу. На основі цих даних можна зробити висновок, що дана методика показала свою ефективність і покращила рівень лексичної компетентності в обох групах 10-Г класу Чернігівського ліцею № 15. Отже, можна стверджувати, що результати експериментального навчання втілили поставлену мету експерименту та підтвердили висунуту гіпотезу про те, що кращого засвоєння лексики можна досягнути шляхом правильно підібраних з точки зору критеріїв відбору автентичних пісень і також спеціально розробленого комплексу вправ, які будуть слідувати в певному порядку.

### **3.3. Методичні рекомендації щодо організації процесу формування в учнів старшої школи англійськомовної лексичної компетентності з використанням автентичних пісень**

Після аналізу результатів експерименту були сформульовані методичні рекомендації щодо розвитку лексичної компетентності в учнів старших класів з використанням автентичних пісень та визначено перспективу подальшого дослідження.

Проведене теоретичне дослідження, аналіз та інтерпретація результатів ЕН дають можливість сформулювати *методичні рекомендації* щодо розвитку лексичної компетентності в учнів старших класів з використанням автентичних пісень.

Перш за все варто зазначити, що пісні мають відповідати описаним в розділі 2.2 критеріям, тобто мати *художню цінність* та здійснювати *естетичний вплив*, мати *зміст*, який не суперечить морально-етичним нормам та традиціям суспільства. Ці критерії забезпечують реалізацію *виховної мети* навчання. *Критерій соціокультурної цінності* забезпечує *соціокультурну мету* навчання. *Критерії доступності і посильності та лексичної насиченості* сприяють втіленню *практичної та розвиваючої мети*. Також необхідно зазначити, що вибір пісень згідно *критерію відповідності віковим інтересам та потребам учнів* дає змогу збільшити мотивацію до навчання. Тобто, вибір пісні з хорошою темою, цікавою історією, в надихаючому виконанні, яка містить актуальну для учнів старших класів лексику, є великою запорукою успіху.

Як було видно із вступної частини (*lead in*) до комплексів вправ, це досить цікавий і мотивуючий момент навчального процесу, він несе з собою додаткові знання про історію створення пісні і виконавця, що може спонукати дізнатися більше про цього виконавця або музичний стиль. Наприклад, АВБА заробили зі своєю піснею «Chiquitita» більше ніж 5 млн. доларів і віддали ці кошти на користь благодійної організації UNISEF. Акт такої виключної щедрості скоріше за все приверне увагу учнів, і вони можуть захотіти дізнатися більше про цей гурт. А пісня «Eye of the tiger» була створена на замовлення Сільвестра Сталлоне для його фільму «Rocky III». Можливо, учням захочеться подивитися і інші фільми з цим актором у головній ролі, а можливо, їм сподобається гурт Survivor, і вони захочуть познайомитись з їх іншими піснями. Тобто, так в учнів з'являються нові знання, які вплітаються в систему наявних знань і тягнуть за собою нові дослідження і відкриття.

Важливим моментом навчання з використанням пісень є наочність у вигляді слайдів презентацій, застосування відеокліпів, адже 83% того, що вивчається, надходить через зір. Згідно досліджень, люди схильні утримувати 80% того, що вони бачать, порівняно з 20% того, що вони читають і лише 10% того, що воничують. Тому, використання візуальних засобів та мультимедійного навчання підвищує запам'ятовування на 20% і більше [21].

Вправи для розвитку лексичної компетентності повинні бути системними, послідовними за рівнем складності й спрямованими на розвиток усіх знань про лексичну одиницю: розуміння значення слів (денотативного та конотативного), вміти знаходити синоніми, антоніми, омоніми для слова, знати в яких словосполученнях (collocations) воно може вживатися та розуміти його синтаксичне місце в реченні, знати в яких виразах художнього мовлення зустрічається слово, впізнавати його в контексті. Також важливо навчатися розуміти будову слова, щоб надалі вміти здогадуватися про значення спільнокореневих слів, розуміти як слово стає іншою частиною мови за допомогою афіксації, словоскладення, конверсії [13, с. 227-230].

Використання пісень для розвитку лексичної компетентності більше спрямоване на розвиток читання, аудіювання та говоріння, письма -- в меншій мірі, але в будь-якому випадку навчання спрямоване на розвиток вміння вживати слова і в усному, і в писемному мовленні. Щодо усного мовлення, робота з піснями має сприяти розвитку уявлення про звучання слова в його реальному вживанні і розвитку правильної вимови. Що стосується писемного мовлення, використання текстів пісень має бути спрямоване на розвиток правильного написання слів.

Дуже вдалою з методичної точки зору є система побудови комплексу вправ: lead in, context, presentation, meaning, form, pronunciation, controlled practice, free practice, feedback. Вчитель має чітко пояснювати мету кожного етапу роботи з піснею, щоб учні могли досягти усвідомленості та ясності процесу і уникати бездумної автоматичності. Також важливо забезпечувати рефлексію після кожного уроку (коротке обговорення того, що було новим чи

складним). Якщо застосовувати практику розвитку лексичної компетентності регулярно (одна пісня під час кожного змістового модулю), учні засвоюють цю систему побудови комплексу вправ і така процедура навчання може не тільки структурувати систему сприйняття, і дозволяє щоразу все більш ефективно опановувати нову лексику, але дає учням можливість засвоїти цю систему як шаблон і використовувати її в своєму самостійному навчанні. Це дійсно важливо – прищеплювати учням навички самостійного навчання, даючи їм перевірені дієві інструменти, такі як ця система побудови комплексу вправ. Це може забезпечити їм автономність в самонавчанні, і вони зможуть ставати більш дорослими і свідомими особистостями, які не чекають готових відповідей і рішень, а можуть самі видобувати знання.

Окрім кількісних даних, отриманих в результаті експерименту, важливо врахувати поведінкові та мотиваційні зміни: підвищення інтересу до вивчення англійської; активніша участь учнів у співах, обговореннях, творчих завданнях; збільшення кількості вживаних нових лексичних одиниць у мовленні. Передбачається, що використання пісень на уроках англійської мови і повинно сприяти виникненню цих поведінкових та мотиваційних змін завдяки музиці, ритму та унікальному характеру кожної пісні, що використовується.

Неможливо переоцінити важливість знання методики викладання англійської мови, вільне та досконале володіння нею, дотримання всіх складових даного методу навчання, але тут ще присутній такий компонент, як особистість вчителя, його характер, тип темпераменту, манера подачі матеріалу, педагогічний такт, вміння давати зворотній зв'язок та реагувати на нестандартні ситуації під час навчального процесу. Потрібно сказати, що метод навчання з використанням автентичних пісень також є дещо «нестандартним» в традиційному навчальному процесі (використовується в загальноосвітніх школах нечасто) і вимагає від вчителя творчого підходу, коли проявляється його індивідуальність як вчителя. Тобто, він (вона) має бути зацікавленим в музиці, поп-культурі, має іти до того, щоб відчувати специфіку роботи з піснями і в результаті презентувати свою роботу як унікальний та ексклюзивний продукт.

В сучасному медіапросторі можна знайти багато блогів, статей, методичних розробок, присвячених методу роботи з автентичними піснями, вони містять чітку зрозумілу структуру і дають наглядне розуміння суті методу, але він «оживає» в роботі кожного конкретного вчителя, який наважився його практикувати, тобто важливо як вчитель веде урок, як подає, здавалося б, стандартний набір вправ. Але тут важливо стежити за балансом між емоційною залученістю та навчальною метою.

Експериментальне навчання показало невеликий приріст балів, але є позитивна динаміка, це підтверджує ефективність методики у межах короткочасного експерименту. Якщо продовжувати експериментальне випробування методу, рекомендується розширити часові рамки експерименту, включивши більше пісень і тем для перевірки стійкості результату. Також є рекомендація заохочувати учнів створювати власні завдання або міні-проекти на основі пісень.

### Висновки до Розділу 3

Розділ 3 був присвячений опису експериментальної перевірки ефективності методики розвитку лексичної компетентності учнів старших класів з використанням автентичних пісень та методичним висновкам щодо даного методу.

Проведення експериментального навчання в три етапи (передекспериментальний зріз, експериментальна фаза, післяекспериментальний зріз) дозволило зафіксувати зміни у рівні сформованості лексичної компетентності в обох групах. Результати показали приріст середнього балу в групі ЕГ-1 на 1 бал та в групі ЕГ-2 на 0,7 бала, що свідчить про позитивну динаміку засвоєння лексики за досліджуваною методикою. Виявлено, що порядок подання вправ має вплив на ефективність засвоєння: група ЕГ-1, що спочатку опрацьовувала лексику, а потім слухала пісню, показала кращий приріст порівняно з групою ЕГ-2, де лексика опрацьовувалась після первинного прослуховування пісні.

В цілому, методика з використанням автентичних пісень підтвердила свою доцільність як інструмент розвитку лексичної компетентності: інтеграція лексики у контекст пісенного тексту, поєднання музики і слова, спів разом з аудіозаписом, ритмічні і повторювані приспиви, наявність художнього образу, додаткові знання про пісні і їх виконавців сприяли підвищенню мотивації, активізації словникового запасу та комунікативної орієнтації учнів.

Незважаючи на відносно невеликий приріст за короткий експериментальний період, наявна позитивна тенденція підтверджує гіпотезу дослідження про те, що кращого засвоєння лексики можна досягнути шляхом правильно підібраних автентичних пісень і спеціально розробленого комплексу вправ. Методика показала практичну спрямованість і може бути рекомендована для впровадження в навчальний процес старшої школи з відповідною корекцією часових і ресурсних рамок.

Але слід зауважити деякі обмеження в проведенні експерименту. Експеримент мав обмежену тривалість (всього 4 академічні години) і

проводився лише в одному класі. Тому в даному випадку неможливо передбачити повну динаміку і можливі варіанти реалізації даного методу. Також не виключено, що в інших класах прослуховування пісні в першу чергу дало би в результаті перевагу. Дійсно, розширення експерименту на інші класи та інші школи могло б виявити більше нюансів методу, адже різні класи мають різний попередній базовий рівень знань, різний «емоційний клімат», різні підходи до освоєння нового способу подачі навчального матеріалу.

Методичні рекомендації щодо організації процесу формування лексичної компетентності стосуються дотримання критеріїв відбору пісень, з метою вдалого початку роботи; використання наочності та мультимедійних матеріалів для створення додаткового джерела мотивації і підвищення рівня запам'ятовування; послідовність та системність в комплексах вправ з метою ефективності засвоєння матеріалу. Важливою є система побудови комплексу вправ, вона дає не тільки ефективну структуру роботи з піснею, але і може стати моделлю, яку учні можуть використовувати для самонавчання.

Також є важливою рекомендація зважати на поведінкові та мотиваційні зміни в характері роботи учнів класу, чи дійсно застосування даної методики позитивно впливає на мотивацію до вивчення англійської мови. В підвищенні мотивації також відіграє роль особистість вчителя, і не лише його впевненість і компетентність, але і харизматичність характеру.

## ВИСНОВКИ

Формування *лексичної компетентності* є надзвичайно важливим для оволодіння будь-якою іноземною мовою, оскільки саме лексика становить основу комунікації. Лексична компетентність є частиною *іншомовної комунікативної компетентності*, оволодіння якою дозволяє ефективно й доречно використовувати іноземну мову в реальних ситуаціях спілкування. Без достатнього словникового запасу, тобто без достатньо розвинутої лексичної компетентності людина не може зрозуміти зміст висловлювань, сформулювати власну думку чи адекватно відреагувати у спілкуванні. Навіть при належному знанні граматики мовлення буде обмеженим без знання потрібних слів. Розвинена лексична компетентність дозволяє висловлюватися точно, логічно й природно в різних ситуаціях спілкування, що є головною метою вивчення мови. Опрацювання нових слів допомагає вдосконалювати навички аудіювання, читання, говоріння та письма, оскільки лексика є спільним елементом усіх видів мовленнєвої діяльності. Через слова учні засвоюють особливості культури, традицій і способу мислення носіїв мови, що формує їхню соціокультурну компетентність. Отже, лексична компетентність, будучи частиною іншомовної комунікативної компетентності, нерозривно пов'язана з іншими мовними та мовленнєвими, а також з соціокультурною компетентностями.

Автентичні пісні стають важливим інструментом для розвитку лексичної компетентності, тому що вони є джерелом автентичної лексики в контексті, є засобом свідомого і підсвідомого формування знань про лексичну одиницю, будучи джерелом стійких виразів, фразових дієслів, синонімів, антонімів, метафор, ідіом. Пісні сприяють розвитку соціокультурної компетентності, оскільки вони знайомлять учнів з культурою, традиціями, історією та світоглядом носіїв мови, що поглиблює їхнє розуміння іншої культури й формує толерантність. Робота з піснями включає аудіювання, читання тексту, обговорення змісту, переказ, письмове висловлення думки. Таким чином, розвиваються всі чотири основні вміння: слухання, говоріння, читання та

письмо. Пісні містять автентичну вимову, інтонацію, ритм і мелодику мови. Постійне слухання допомагає учням звикати до природного звучання англійської мови, покращує фонематичний слух і сприяє правильній вимові.

Однією з проблем, з якою стикаються вчителі, є підтримання мотивації під час навчання, це означає, що треба включати винахідливість і творчі підходи. Саме використання пісень на уроках створює позитивну атмосферу, знижує психологічне напруження та роблять процес навчання цікавим і творчим. Учні сприймають пісню як елемент культури, що викликає щирий інтерес до мови. Поєднання слова з музикою робить процес оволодіння лексикою більш інтерактивним і захоплюючим.

Для успішного ведення процесу навчання з використанням англомовних пісень вчитель повинен орієнтуватися в величезному масиві пісенного матеріалу, тобто знати, які бувають пісні за тематикою (змістом), жанром (стилем), формою і виконанням (народні або авторські), за призначенням (автентичні або навчальні, спеціально створені для навчальних цілей, або розроблені за допомогою ШІ). На основі знань про те, які бувають пісні, базуються критерії їх відбору (художня та естетична цінність, тематичність, соціокультурна цінність, посильність та доступність, лексична насиченість, відповідність інтересам та потребам учнів). Крім того, вибір тієї або іншої пісні повинен бути узгоджений зі змістовно-тематичними блоками згідно Програми вивчення іноземних мов. Правильний вибір пісні є фундаментом успіху роботи. Пісні, як і інші тексти, покликані формувати пасивний та активний словниковий запас, перший включає прийоми здогадки з контексту, по словобудові, з опорою на семантику багатозначних слів, на інтернаціональні слова та на конверсію. Слова, які за допомогою цих прийомів впізнаються в текстах пісень і практикуються рецептивним і репродуктивним методом (рецептивні і репродуктивні лексичні навички), переходять до активного словникового запасу з використанням продуктивного методу (продуктивні лексичні навички у говорінні та письмі на задану тему та для письмового і усного висловлення власних думок).

Вчитель повинен усвідомлювати етапи вивчення лексики: *знайомство зі словом вперше, закріплення раніше вивченої лексики, збагачення наявного словникового запасу, розвиток стратегій оволодіння новою лексикою та розвиток свободи мовлення через багатий словниковий запас*. Ці знання допомагають правильно з точки зору наростання складності розробляти вправи для розвитку лексичної компетентності на основі пісень.

Застосування етапів роботи з піснею *lead-in, context, presentation, meaning, form, pronunciation, controlled practice, free practice, feedback* робить процес системним та послідовним, даючи чітку структуру. Порядок цих етапів може трохи змінюватися в залежності від кожної конкретної пісні, її лексичного наповнення та структури, а також від цілей, які вчитель хоче досягнути, і від попереднього базового рівня знань учнів.

На основі методу роботи з англомовними автентичними піснями було проведене експериментальне навчання на базі 10-Г класу Чернігівського ліцею № 15, яке підтвердило гіпотезу, що висовувалася перед початком експерименту: кращого засвоєння лексики можна досягнути шляхом правильно підібраних з точки зору критеріїв відбору автентичних пісень і також спеціально розробленого комплексу вправ, які будуть слідувати в певному порядку. Результати ЕН ЕГ-1 дали результат вищий на 0,3 бали ніж в ЕГ-2 переважно завдяки дещо відмінному порядку вправ на початку комплексу. Хоча в цілому ЕН показало позитивну динаміку і дало приріст знань приблизно на 1 бал, воно ще потребує подальшого експериментального дослідження на базі інших класів з метою зібрання більшої кількості інформації про особливості реалізації методу на практиці.

Отже, запропонований комплекс вправ із використанням автентичних пісень «Chiquitita» гурту ABBA та «Eye of the tiger» гурту Survivor довів ефективність застосування пісенного матеріалу у процесі формування англійськомовної лексичної компетентності старшокласників. Використання автентичного тексту пісні забезпечує емоційне залучення учнів, сприяє підвищенню мотивації до вивчення англійської мови та створює природне

мовне середовище для оволодіння англійськомовною лексичною компетентністю. Комплекс вправ охоплює всі етапи роботи з лексичним матеріалом — від ознайомлення з новими словами до їх активного використання у власних висловлюваннях. Така послідовність забезпечує поступовий перехід від рецептивних до продуктивних лексичних умінь, а також сприяє розвитку навичок аудіювання, говоріння, читання й письма. Особливу увагу приділено комунікативній спрямованості вправ, які мотивують учнів до висловлення власних думок, емоцій і вражень, використовуючи лексику з пісні. Це дозволяє поєднати навчальну та виховну мету уроку, формуючи в учнів не лише мовну, а й соціокультурну компетентність.

*Рекомендації для подальшого застосування та дослідження:*

- Збільшити часовий проміжок експерименту: впровадити методику протягом більше ніж одного тематичного модуля для перевірки стійкості результатів.
- Варіювати жанри пісень і теми для врахування різних інтересів і мотивацій учнів та оцінити, які саме параметри (жанр, тематика, рівень лексичної насиченості) сприяють кращому засвоєнню.
- Розширити аналіз не лише на кількісні показники, але й на якісні — зміну мотивації, активність учнів, самостійність у використанні пісень, розвиток автономного навчання.
- Дослідити вплив додаткових мультимедійних засобів (відеокліпи, інтерактивні вправи, мобільні застосунки) у поєднанні з піснями на результати формування лексичної компетентності.

Підсумовуючи, проведений експеримент підтверджує, що методика навчання лексики через автентичні пісні є ефективним педагогічним засобом у формуванні лексичної компетентності старшокласників. Вона сприяє як зростанню рівня знань, так і активізації пізнавальної діяльності, мотивації та комунікативної спрямованості учнів. Водночас отримані результати мають бути підсилені подальшими дослідженнями та експериментами з розширеними умовами реалізації.

### Список використаних джерел

1. Білоус Г.Г. Пісні як мотивація для вивчення англійської мови.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://oin.in.ua/pisni-yak-motyvatsiya-dlya-vyvchennya-inozemnoyi-movy/>
2. Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень: Навч. посіб. – Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2016. – 260 с.
3. Власенко О.М. Специфіка викладання спецкурсу «Методика викладання педагогічного експерименту» // Професійна педагогічна освіта. Становлення і розвиток педагогічного знання: Монографія / за ред. проф. О.А. Дубасенюк. – Житомир: вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – с. 380–386.
4. Дубасенюк О.А. Методологія та методи науково-педагогічного дослідження: навч.-метод. посібник. – Житомир: Полісся, 2016. – 256 с.
5. Завгородня Т.К., Стражнікова І.В. Методологічні засади педагогічних досліджень: навчально-методичний посібник. – Івано-Франківськ, 2021. – 120 с.
6. Калініна Л.В., Прокопчук Н.Р. Можливості інтегрованого навчання іноземної мови та культури учнів старшої школи філологічного профілю.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eprints.zu.edu.ua/31212/1/...>
7. Канонік Н.П., Семенюк А.А. Лексичний мінімум з англійської мови: навч.-метод. матеріали. – Луцьк, 2023. – 58 с.
8. Комар О.С. Комунікативний підхід до навчання англійської мови в закладах середньої та вищої освіти / №14 (2024): Наукові записки. Серія: педагогічні науки.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pednauk.cusu.edu.ua/...>
9. Конспект лекцій з навчальної дисципліни за вибором ВНЗ «Методи наукових досліджень». Укл.: Краєва О.Л. – Донецьк: ДонНТУ, 2013. – 25 с.

- 10.Костіна Т.О. Можливості юнацького віку для переосмислення ґендерних стереотипів.: Університет Г. Сковороди, Переяслав.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://habitus.od.ua/...](http://habitus.od.ua/)
- 11.Лаврентьєва Г.П., Шишкіна М.П. Методичні рекомендації з організації та проведення науково-педагогічного експерименту. – Київ: ПТЗН, 2007. – 2 др. арк.
- 12.Масова культура.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/...](https://uk.wikipedia.org/wiki/)
- 13.Методика викладання іноземних мов в середніх навчальних закладах. Підручник / За ред. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – 590 с.
- 14.Методика навчання іноземних мов та культур: теорія і практика / За ред. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.
- 15.Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх закладів і спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов, 10–11 класи.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://undip.org.ua/...](https://undip.org.ua/)
- 16.Назаренко М.М. Роль музики та пісень в навчанні аудіювання студентів гуманітарного профілю.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://journals.indexcopernicus.com/...](https://journals.indexcopernicus.com/)
- 17.Не страшно, а корисно: як помилки допомагають нам у навчанні.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://osvita.ua/news/lifelonglearn/92692/>
- 18.Паплюх О.М. Роль уваги в засвоєнні студентами навчального матеріалу.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://www.psych.kiev.ua/...](https://www.psych.kiev.ua/)
19. Професійно-методична підготовка майбутнього вчителя іноземної мови у вищому навчальному закладі: навчально-методичний посібник. Укладачі: Л.В. Калініна, І.В. Самойлюкевич, Л.І. Березенська, Н.П. Сіваєва, Н.Р. Петранговська, О.С. Гуманкова, Л.В. Барало, Ю.М. Жилиєва, А.М.Мормуль, І.Ф.Литнєва, Копетчук Т.В./ За заг. ред. І.В. Самойлюкевич. – Житомир: Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2008. - 165 с.: [Електронний ресурс]. –

Режим

доступу:

[https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi59/0043260.pdf?utm\\_source=chatgpt.com](https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi59/0043260.pdf?utm_source=chatgpt.com)

20. Романов І.І. Психологічні особливості юнацького віку та їх вплив на формування іншомовної комунікативної компетентності.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://seanewdim.com/>...
21. Роль соціокультурного аспекту в навчанні англійської мови.: №47 (2020): Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://visnyk.idgu.edu.ua/>...
22. Роль візуалізації у навчанні: чому інтерактивні матеріали запам'ятовуються краще.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://intboard.ua/>...
23. Тарнопольський О.Б. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник / О.Б. Тарнопольський, М.Р. Кабанова. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. – 256 с.
24. Теоретичні засади науково-дослідницької діяльності суб'єктів освітнього процесу університетів: практичний посібник / За ред. О. Ярошенко. – Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2015. – 174 с.
25. Щур В.А. Компетентнісний підхід як базовий в сучасній освіті / №18 (2025): Педагогічна академія: Наукові записки.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pedagogical-academy.com/>...
26. С. Деан. Як ми вчимося / пер. з англ. Ю. Костюк. – 3-є вид. – К.: Лабораторія, 2023. – с. 190–199.
27. 10 ESL Song Activities.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.fluentu.com/blog/educator-english/esl-song-activities/>
28. A polyphony of characteristics: an analysis of categorization of music's subgenres.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://journals.sagepub.com/>...
29. ABBA. *Chiquitita*.: Lyrics.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://genius.com/Abba-chiquitita-lyrics>

30. Adam J. Simpson. *How to use songs in the English language classroom.*: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.britishcouncil.org/...>
31. Avicii. *Wake Me Up.*: Lyrics.: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://genius.com/Avicii-wake-me-up-lyrics>
32. Baddeley A. (1990). *Human memory: theory and practice*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
33. Bear M.F., Connors B.W., Paradiso M.A. *Neuroscience: exploring the brain*. Jones and Bartlet Publishers, 2025. – с. 530–545.
34. Besedova P., Stockova K., Soukupova K. *Using music in foreign language lessons*. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.europeanproceedings.com/...>
35. Craik F.I.M., Lockhart R.S. (1975). *Levels of processing: a framework for memory research*. *Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior*, 11, pp. 671–684.
36. Ebbinghouse H. *Memory: a contribution in experimental psychology*. Translated by Ruger & Bussenius (1913). – 117 pp.
37. Gairns R., Redman S. *Word skills: Intermediate vocabulary*. Oxford University Press, 2020.
38. Geert Booij. *The Cambridge Handbook of Germanic Linguistics*, Chapter 11. Cambridge University Press, 2020.
39. How to teach English using songs.: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.wattpad.com/...>
40. Kay S., Jones V., Brayshaw D. *Focus 3. Student's book*. Pearson Education Limited, 2020.
41. Language lessons – the main approaches.: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://celtatraincom.wordpress.com/...>
42. Language Systems Lesson plan (Teaching lexis demonstration lesson).: Gallery Teachers.: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://galleryteachers.com/...>

43. Lexicology: morphology, semantics, etymology & more.: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://studylib.net/...>
44. Lexis, lexical competence and lexical knowledge: *Journal of language teaching and research*, Vol. 8 №2, 2017, pp. 205–213.
45. Mondria L.-A., Wit-de-Boer M. (1991). *The effects of contextual richness on the guessability and retention of words in a foreign language. Applied Linguistics*, 12(3), pp. 249–267.
46. Musicmap.: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://musicmap.info/...>
47. Nagy W.E., Herman P., Anderson R.S. (1985). *Learning words from context. Reading Research Quarterly*, 30, pp. 233–253.
48. Narayan R. *Enhancing learners' vocabulary skills by means of English songs – an experimental study. European journal of applied linguistics studies*, 3(1), 2020.
49. Prince H. *Boost your vocabulary. Workbook*. Oxford University Press, 2021.
50. Queen. *Living on my own*. Lyrics.: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://genius.com/Freddie-mercury-living-on-my-own-lyrics>
51. Rafly M., Nurcholis A.I. *Utilizing songs as a medium for teaching English idioms. Indonesian Journal of Education*, 2(1), March 2025, pp. 17–23.
52. R. de Santis, R. Fernandes de Souza. *Classifying popular songs: possibilities and challenges*. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://article.imrpess.com/...>
53. Receptive vs. Productive Vocabulary: Book Nook.: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.vocabulary.com/articles/...>
54. Rosolino R. Teppa, Rinny Rorimpandey, Jenie Posumah. *Improving student's listening skill by using song lyrics*. [Электронный ресурс].
55. Sadiqzade Z. *The impact of music on English learning: a harmonious path to mastery. Euro-global Journal of Linguistics and Language Education*, 2024.
56. Spratt M., Pulverness A., William M. *Teaching Knowledge Test*, p. 16–20.

57. Stauffer R.G. (1942). *A study of prefixes in the Thorndike list to establish a list of prefixes*. *Journal of Educational Research*, 35(6), pp. 453–458.
58. Swan M. *Practical English usage*. Oxford University Press, 2016. – 768 pp.
59. Teachers of English to Speakers of Other Languages (TESOL). *New ways in teaching vocabulary*. Bloomington, IL: Pantagraph Printing, 1994.
60. The effects of songs on foreign language vocabulary acquisition.: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.researchgate.net/...>
61. The Role of Authentic Materials in EFL Education: Maximizing Student Engagement and Language Acquisition.: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.researchgate.net/...>
62. Unlocking the power of figurative language in songs.: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.firsttriesandsunnyskies.com/...>
63. Webster's Third New International Dictionary.: Merriam Webster, 2002. – 2662 p.
64. Zaytoun A. *Stages of language practice in CELTA: Controlled, Semi-Controlled, and Freer practice*. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://theeltschool.com/...>
65. 17 Creative Ways To Teach English With Songs.: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.realcoolenglish.com/...>
66. The structure of musical preferences: a five-factor model.: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/...>
67. Momeni A. A guide to lesson planning: basic stages.: [Электронный ресурс]. –  

Режим
доступу:

[https://theultimateguidetocelta.wordpress.com/2019/11/28/a-guide-lesson-planning-basic-stages/?utm\\_source=chatgpt.com](https://theultimateguidetocelta.wordpress.com/2019/11/28/a-guide-lesson-planning-basic-stages/?utm_source=chatgpt.com)

## Додаток А

### Комплекс вправ на основі пісні “Eye of the Tiger” гурту Survivor

Ця пісня є ефективним автентичним матеріалом для формування та розвитку лексичної компетентності учнів, оскільки містить емоційно-насичену, мотивуючу лексику, що може послужити допоміжним матеріалом у роботі над тематичним блоком «Спорт і дозвілля» і використана під час роботи з темою «It`s just a game» Unit 2 підручника Focus 3. Текст пісні включає метафори, що відображають тему боротьби, наполегливості та самовдосконалення.

Цілі навчання:

*Практична:* формувати та вдосконалювати лексичну компетентність учнів шляхом засвоєння й активного використання лексичних одиниць, пов’язаних із темою мотивації, подолання труднощів і внутрішньої сили. Розвивати навички аудіювання на основі автентичного пісенного матеріалу. Удосконалювати компетентності в говорінні та письмі через обговорення змісту пісні, вираження власних почуттів і ставлення до її теми.

*Виховна:* Виховувати силу волі, наполегливість, упевненість у власних силах. Формувати позитивне ставлення до праці, навчання та подолання труднощів. Розвивати емоційну чутливість, уміння співпереживати та цінувати людську стійкість і мужність.

*Соціокультурна:* Ознайомити учнів із культурним контекстом пісні — її зв’язком із фільмом “Rocky III” та символікою боротьби за успіх у західній культурі. Формувати уявлення про цінності американського суспільства, зокрема віру в саморозвиток, незалежність і подолання життєвих перешкод. Розвивати міжкультурну толерантність та інтерес до англомовної музичної культури.

*Розвивальна:* Розвивати емоційний інтелект, уміння усвідомлювати й вербалізувати власні почуття англійською мовою. Стимулювати креативне мислення через інтерпретацію метафоричного змісту пісні. Удосконалювати мовну здогадку, пам’ять і увагу під час роботи з автентичним текстом.

Пісня «Eye of the tiger» за рівнем складності лексики підходить для 10 класу.

Risin' up, back on the street  
 Did my time, took my chances  
 Went the distance, now I'm back on my feet  
 Just a man and his will to survive  
 So many times, it happens too fast  
 You trade your passion for glory  
 Don't lose your grip on the dreams of the past  
 You must fight just to keep them alive  
 It's the eye of the tiger, it's the thrill of the fight  
 Risin' up to the challenge of our rival  
 And the last known survivor stalks his prey in the night  
 And he's watching us all with the eye of the tiger  
 Face to face, out on the heat  
 Hangin' tough, stayin' hungry  
 They stack the odds still we take to the street  
 For the kill, with the skill to survive  
 It's the eye of the tiger, it's the thrill of the fight  
 Risin' up to the challenge of our rival  
 And the last known survivor stalks his prey in the night  
 And he's watching us all with the eye of the tiger  
 Risin' up, straight to the top  
 Had the guts, got the glory  
 Went the distance, now I'm not gonna stop  
 Just a man and his will to survive  
 It's the eye of the tiger, it's the thrill of the fight  
 Risin' up to the challenge of our rival  
 And the last known survivor stalks his prey in the night  
 And he's watching us all with the eye of the tiger  
 The eye of the tiger  
 The eye of the tiger  
 The eye of the tiger  
 The eye of the tiger

### **Етап 1. Lead in**

*Мета: Викликати інтерес до теми, надати факти про пісню та виконавців*

*Today's lesson will cover an important topic about what makes people stronger and more determined. I'm going to offer you one musical example. "Eye of the Tiger" is a rock song by the American band Survivor, released in 1982. It was*

written at the request of the famous actor Sylvester Stallone for his movie Rocky III. Stallone wanted a powerful song to match the film's theme of determination, struggle, and comeback.

*Task 1: Discuss the questions in pairs and then share with the class:*

- What does “eye of the tiger” mean to you? What do you associate this phrase with?
- When do you need to stay strong and keep fighting?
- Is competition in different spheres of your life good for you?
- Can you name other songs or movies about motivation?

*Task 2: Look at the photos of these sportsmen and describe them, considering how their appearance can reflect their characters.*

## **Етап 2. Presentation of the target vocabulary**

*Мета: Попередньо ознайомитись з цільовою лексикою*

*Look at these phrases and read aloud one by one: I'm back on my feet, will to survive, trade your passion for glory, thrill of the fight, to stalk the prey in the night, to have the guts, challenge of the rival. Can you guess the meaning or translate some of them? What are they about? What kind of person or situation can they describe? (If needed, T provides translation).*

## **Етап 3. Meaning**

*Мета: Зрозуміти та вивчити значення фраз шляхом встановлення безпосереднього зв'язку слово-значення без опори на рідну мову*

**Task 1: Match the phrases (1-7) with the definitions (a-g).**

1. back on my feet – c) recovered after a failure or difficulty
  2. will to survive – d) strong determination to stay alive or succeed
  3. trade your passion for glory – a) give up your love for something to get fame
  4. thrill of the fight – e) excitement or rush you feel in a competition
  5. stalk the prey in the night – g) follow or chase something quietly and carefully (like a hunter)
  6. have the guts – b) be brave enough to do something
  7. challenge of the rival – f) competition from an opponent
- a) give up your love for something to get fame

- b) be brave enough to do something
- c) recovered after a failure or difficulty
- d) strong determination to stay alive or succeed
- e) excitement or rush you feel in a competition
- f) competition from an opponent
- g) follow or chase something quietly and

**Task 2: Fill in the blanks that fit into context.**

*back on her feet, will to survive, stalk your prey in the night, challenge of a rival, trade their passion for glory, thrill of the fight, had the guts*

1. She lost her job last year, but now she's \_\_\_\_\_ and running her own business.
2. The \_\_\_\_\_ is what gives people strength in moments of danger or despair.
3. Some artists refuse to \_\_\_\_\_, choosing creativity over money.
4. Athletes often say they love the \_\_\_\_\_ more than the victory itself.
5. Success sometimes requires patience \_\_\_\_\_ waiting for the right moment to.
6. She \_\_\_\_\_ to speak the truth, even when everyone else stayed silent.
7. Every champion needs the \_\_\_\_\_ to reach their full potential.

**Task 3: Look at the images, match the phrases with the images they fit.**

**Task 4: Replace phrases in bold with the phrases given below.**

*back on her feet, will to survive, stalk your prey in the night, challenge of a rival, trade their passion for glory, thrill of the fight, had the guts*

1. After months of recovery, I'm standing strong again and ready to move forward.
2. Even in the hardest times, his inner strength kept him going.
3. Don't sacrifice what you love for success —do what you love, not just what makes you famous.
4. It's the adrenaline rush of competition that motivates him to train every single day.
5. Like a tiger, the hunter moved silently, pursuing with patience and focus.
6. It takes courage and confidence to be brave to follow your dreams.
7. The competition from an opponent in the championship pushed her to train harder than ever before.

**ETAP 4. Form**

*Мета: Розширення знань про форму лексичних одиниць*

*Look at these phrases one more time. Are they used in a direct or figurative meaning? Do you know what is called such type of figurative phrases? (Idioms).*

**Task 1: Define the part of speech for each word.**

**Task 2: Make up simple sentences with these phrases. Analyse the grammatical function of the target phrases you use in your sentence.**

*Example: I often feel the **challenge of a rival** during the competitions.: I – subject, feel – main verb, **challenge of a rival** – object of the main verb (feel – what? – the **challenge of a rival**)*

### **Етап 5. Understanding the target vocabulary in the Context**

*Мета: Впізнавання цільової лексики в контексті*

**Task 1: Listen to this song and describe its general meaning. What is this song about? Work in pairs and compare your ideas. Give support with the phrases from the text. Underline the target phrases.**

**Task 2: How does each phrase characterise the protagonist?**

**Task 3. Are the following questions false (F) or true (T)?**

1. The song begins by describing a person who is still struggling and hasn't recovered.
2. The “eye of the tiger” symbolises fear and weakness. (T / F)
3. The lyrics mention getting back on your feet after losing a battle. (T / F)
4. The song talks about the excitement and energy of facing challenges. (T / F)
5. “Trade your passion for glory” means giving up what you love to succeed. (T / F)
6. The song encourages running away from rivals and avoiding competition. (T / F)
7. The chorus emphasises the importance of focus, courage, and determination. (T / F)
8. The song was written for a movie about sports and fighting. (T / F)
9. The phrase “stalk the prey in the night” suggests patience and strategic action. (T / F)
10. The lyrics suggest that once you face challenges, you should give up if it's too hard. (T / F)

**Task 3: Listen to the song again. Here is the text of the song without the phrases we learnt. Put in each blank 1 phrase that fits there (T gives the text without target phrases)**

## Етап 6. Pronunciation

*Мета: Закріпити правильну вимову цільової лексики за допомогою хорового повторення і співу разом з аудіозаписом.*

**Task 1: Repeat after me our target phrases all together.**

**Task 2: I will play the song one more time, and you are supposed to sing along and practice the right pronunciation in action.**

## Етап 7. Controlled practice

*Мета: Закріпити вживання лексичних одиниць в заданій ситуації*

**Task: Work in a chain. Answer the question and choose any classmate for the next question. Answer with one or two sentences.**

1. Can you describe a time when you had to get **back on your feet** after a difficulty?
2. How does the **will to survive** help people in difficult situations?
3. Can you think of an example of someone in real life or in history who **had the guts** to succeed?
4. Do you remember the situations from your life where you had **to have the guts**?
5. Do you think facing the **challenge of a rival** makes people stronger? Why?
6. Would you **trade your passion for glory**, or do you think it's better to follow your dreams?
7. Can the **thrill of the fight** exist outside of sports or physical competitions? Where?
8. The lyrics say **to stalk the prey in the night**. How can this idea apply to achieving personal goals?
9. Which line of the song do you find most inspiring? Why?
10. Do you think the song can motivate people to work harder in school, sports, or life? How?
11. How do songs like this help us **understand emotions like determination and courage** in English?

## Етап 8. Free practice

*Мета: Відпрацювання лексичних одиниць у продуктивних видах мовленнєвої діяльності*

1. In a small group, you'll write a short four-line verse about your own motivation or challenges in sport, study, or life situations, using at least two new expressions from the song. Then, you can share your mini-verse with the class.
2. Choose one sports hero or other person you admire (real or imaginary) and write 5–6 sentences about them using at least three expressions from today's lesson.

### **Feedback**

Do you like this song? Why or why not? What is the main message this song brings to you? Which tasks of today's class were difficult and why? Which ones went more or less easily? Which tasks need to be explained better? Name the most interesting and the most boring part of the lesson. Which tasks need additional explanation? Which of these idioms did you find most useful? When could you use them in real life?

## **Додаток Б**

### **Добірка пісень по темам**

#### **Planet Earth, ecology, environment**

1. Big Yellow Taxi" – Joni Mitchell
2. Mercy Mercy Me – Marvin Gaye
3. Don't Go Near the Water" – The Beach Boys
4. The 3 R's – Jack Johnson
5. Global Warming – Guster
6. Colours of the Wind - Vanessa Williams (from Pocahontas)
7. Love Song to the Earth" – Paul McCartney, Sheryl Crow, etc. (Written for UN campaign)
8. Heal the World" – Michael Jackson

#### **Travel & Adventure**

1. Morning Has Broken - Cat Stevens
2. A Place in the Sun - Stevie Wonder
3. Beautiful Day – U2
4. Old Pine - Ben Howard
5. The Passenger - Iggy Pop
6. A Horse with No Name – America

#### **Traits of character**

1. This Is Me - Keala Settle
2. You've Got a Friend - James Taylor / Carole King
3. True Colours - Cyndi Lauper
4. Man in the Mirror - Michael Jackson
5. Beautiful – Christine Augillera
6. Voice within – Christina Augillera
7. Human - Rag'n'Bone Man
8. Lean on me – Bill Withers

#### **Food**

1. Eat It - Weird Al" Yankovic

2. Cheeseburger in Paradise - Jimmy Buffett

### **Sports, strength of spirit**

1. We Are the Champions – Queen
2. Whatever It Takes" – Imagine Dragons
3. Brave – Sara Bareilles
4. The Champion – Carrie Underwood ft. Ludacris

### **Appearance and Fashion**

1. Who you are – Jessie J
2. Try - Colbie Caillat

### **Physical and mental health**

1. Unpretty – TLC
2. What Makes You Beautiful - One Direction
3. Shake it out - Florence + The Machine
4. Work that – Mary J. Blige
5. Sharp Dressed Man - ZZ Top

### **Entertainment, enjoying life, fun**

1. There's No Business Like Show Business – Ethel Merman
2. Can't Stop the Music - Village People

### **Social life**

1. Where Is the Love – Black-eyed peas
2. Blowin' in the Wind – Bob Dylan

### **Анотація**

**Ханецька Н.О. Формування в учнів старшої школи англійськомовної лексичної компетентності з використанням автентичних пісень.**

У магістерській роботі досліджуються особливості формування в учнів старших класів англійськомовної лексичної компетентності з використанням автентичних пісень. Метою роботи є теоретичне обґрунтування основних положень формування англійськомовної лексичної компетентності з використанням автентичних пісень, практична розробка відповідної методики та експериментальна перевірка її ефективності. Для досягнення поставленої мети було проаналізовано мету та зміст формування англійськомовної лексичної компетентності, особливості автентичних пісень для формування лексичної компетентності, вікові та індивідуально-психологічні особливості учнів старших класів. Були розроблені критерії відбору автентичних пісень та укладена їх добірка для формування лексичної компетентності для учнів старших класів. Спираючись на теоретичні положення, було розроблено методику та відповідний комплекс вправ для формування в учнів старших класів англійськомовної лексичної компетентності з використанням автентичних пісень. Розроблена методика була перевірена та підтверджена в ході експериментального навчання, у результаті якого укладено методичні рекомендації щодо формування в учнів старших класів англійськомовної лексичної компетентності з використанням автентичних пісень.

**Ключові слова:** лексична компетентність, автентичні пісні, лексична одиниця, мовленнєва діяльність, комплекс вправ, методика.

## **Abstract**

**Khanetska N. Developing senior students' English lexical competence through the use of authentic songs.**

The master's paper investigates the specific features of developing senior school students' English lexical competence through the use of authentic songs. The purpose of the research is to provide a theoretical justification of the key principles of forming English lexical competence through the use of authentic songs, to design an appropriate methodology and to verify its effectiveness experimentally. The objectives and content of developing English lexical competence, the specific features of authentic songs for lexical development, and the age-related and individual psychological characteristics of senior school students have been analysed. Criteria for selecting authentic songs have been elaborated, and a collection of songs for the development of senior school students' English lexical competence has been compiled. Based on the theoretical assumptions, a methodology and a corresponding set of exercises for developing senior school students' English lexical competence through authentic songs have been designed. The suggested methodology has been examined and confirmed during the experimental teaching. As a result, methodological recommendations for the development of senior school students' English lexical competence through the use of authentic songs have been formulated.

**Key words:** lexical competence, authentic songs, senior school students, methodology, selection criteria, teaching vocabulary, experimental teaching.